

מחברת בבא בתרא - א

מסכת בבא בתרא פרק א

(ב,א) משנה: השותפין שרצו לעשות מחיצה בחצר, בונין את הכותל באמצע. מקום שנהגו לבנות גויל, גזית, כפיסין, לבינין - בונין. הכל כמנהג המדינה. גויל - זה נותן שלשה טפחים, וזה נותן שלשה טפחים; בגזית - זה נותן טפחיים ומחצה, וזה נותן טפחיים ומחצה; בכפיסין - זה נותן טפחיים, וזה נותן טפחיים; בלבינין - זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה - לפיכך אם נפל הכותל, המקום והאבנים של שניהם

וכן בגינה - מקום שנהגו לגדור, מחייבין אותו. אבל בבקעה, מקום שנהגו שלא לגדור, אין מחייבין אותו. אלא אם רצה, כונס לתוך שלו ובונה. ועושה חזית מבחוץ. לפיכך אם נפל הכותל, המקום והאבנים שלו. אם עשו מדעת שניהם, בונין את הכותל באמצע, ועושין חזית מכאן ומכאן. לפיכך אם נפל הכותל, המקום והאבנים של שניהם

גמרא: סברוה: מאי מחיצה? גודא! כדתניא: מחיצת הכרם שנפרצה, אומר לו: "גדור!". חזרה ונפרצה, אומר לו: "גדור!". **(ב,ב)** נתיאש הימנה ולא גדרה, הרי זה קידש, וחייב באחריותא ~ טעמא דרצו - הא לא רצו, אין מחייבין אותו - אלמא היזק ראייה לאו שמיה היזק!

{ואימא: מחיצה - פלוגתא! כדכתיב: (במדבר לא) "ותהי מחצת העדה" - וכיון דרצו, בונין את הכותל בעל כרחו - אלמא היזק ראייה שמיה היזק! <אי הכי, האי "שרצו לעשות מחיצה", "שרצו לחצות" מבעי ליה! {אלא מאי? גודא?! "בונין את הכותל" - "בונין אותו" מבעי ליה! <אי תנא "אותו", הוה אמינא: במסיפס בעלמא - קמשמע לן: "כותל"

בונין את הכותל באמצע -- {פשיטא! לא! צריכא דקדים חד ורצייה לחבריה! - מהו דתימא? מצי אמר ליה: "כי איתרצאי לך, באוירא! בתשמישתא, לא איתרצאי לך!" - קמשמע לן

מחברת בבא בתרא - א

גוהיזק ראייה, לאו שמיה היזק?

סימן: גינה, כותל, כופין, וחולקין, חלונות דרב נחמן

{תא שמע: וכן בגינה אגינה שאני! כדר' אבא, דאמר ר' אבא אמר
רב הונא אמר **רב**: אסור לאדם לעמוד בשדה חבירו בשעה שהיא
עומדת בקמותיה גוהא "וכן" קתני! אגויל וגזית!

{תא שמע: כותל חצר שנפל, מחייבין אותו לבנות עד ארבע אמות
אנפל שאני! גודקארי לה, מאי קארי לה? אסיפא איצטריכא ליה:
מארבע אמות ולמעלה, אין מחייבין אותו

{תא שמע: כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר - שמע מינה:
היזק ראייה שמיה היזק! אהיזקא דרבים שאני! גודיחיד לא?! - תא
שמע: אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה
וארבע אמות לזה - הא יש בה כדי לזה וכדי לזה, חולקין! - מאי?
לאו בכותל?! אלא! במסיפס בעלמא!

{תא שמע: החלונות, בין מלמעלה, בין מלמטה, ובין מכנגדן -
ארבע אמות - ותני עלה: מלמעלן, כדי שלא יציץ ויראה; מלמטון,
כדי שלא יעמוד ויראה; מכנגדן, כדי שלא יאפיל אהיזקא דבית
שאני

{תא שמע: דאמר **רב נחמן** אמר **שמואל**: גג הסמוך לחצר חבירו,
עושין לו מעקה גבוה ארבע אמות אשאני התם, דאמר ליה בעל
החצר לבעל הגג: לדידי קביעה לי תשמישי - לדידך לא קביעה לך
תשמישתך, ולא ידענא בהי עידנא סליקא ואתית (**גא**) דאיצטנע
מינדך

לישנא אחרינא אמרי לה: סברוה: מאי מחיצה? פלוגתא! דכתיב:
(במדבר לא) "ותהי מחצת העדה" - וכיון דרצו, בונין את הכותל
בעל כורחן - אלמא היזק ראייה שמיה היזק!

מחברת בבא בתרא - א

{אימא: מאי מחיצה? גודא! דתניא: מחיצת הכרם שנפרצה - אומר לו: "גדור!". נפרצה - אומר לו: "גדור!". נתיאש הימנה ולא גדרה, הרי זה קידש, וחייב באחריותה ~וטעמא דרצו - הא לא רצו, אין מחייבין אותו - אלמא היזק ראייה לאו שמיה היזק! אאי הכי, "בונין את הכותל" - "בונין אותו" מבעי ליה! ~אלא מאי? פלוגתא! {איי הכי, "שרצו לעשות מחיצה" - "שרצו לחצות" מבעי ליה! כדאמרי אינשי: "תא, נעביד פלוגתא!"

{ואי היזק ראייה שמיה היזק, מאי איריא רצו?! אפילו לא רצו נמי! אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן: משנתנו כשאין בה דין חלוקה, והוא דרצו {מאי קמשמע לך? דכי לית ביה דין חלוקה, כי רצו, פליגי?! תנינא: אימתי? בזמן שאין שניהם רוצים - אבל בזמן ששניהם רוצים, אפילו פחות מכאן, חולקין! אאי מהתם, הוה אמינא: אפילו פחות מכאן, במסיפס בעלמא - קמשמע לך הכא: כותל {וליתני הא, ולא ליתני הך?! אסיפא איצטריכא ליה: וכתבי הקדש, אף על פי ששניהם רוצים, לא יחלוקו!

לישנא אחרינא: {וכי רצו, מאי הוי?! ליהדר ביה! אמר רב אסי אמר ר' יוחנן: בשקנו מידו {אדאשמעינן בשאין בה דין חלוקה, והוא דרצו, לישמעין ביש בה דין חלוקה, ואף על גב דלא רצו?! אאי אשמעינן ביש בה דין חלוקה, ואף על גב דלא רצו, הוה אמינא: שאין בה דין חלוקה - אפילו רצו נמי, לא! - קמשמע לך! {ומי מצית אמרת הכי?! והא קתני סיפא: אימתי? בזמן שאין שניהם רוצים - אבל בזמן ששניהם רוצים, יחלוקו ~מאי? לאו אכותל! לא! אמסיפס בעלמא! {ליתני האי ולא ליתני האי?! אסיפא אצטריכא ליה: ובכתבי הקדש, אף על פי ששניהם רוצים, לא יחלוקו¹

1 יש שאין גורסים קטע זה

מחברת בבא בתרא - א

{במאי אוקימתא למתניתין בשאין בה דין חלוקה?! אי בשאין בה דין חלוקה, כי רצו, מאי הוי?! נהדרו בהו! <אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן: שקנו מידן >זכי קנו מידן, מאי הוי?! קנין דברים בעלמא הוא! <בשקנו מידן ברוחות! ><רב אשי אמר: כגון שהלך זה בתוך שלו והחזיק, וזה בתוך שלו והחזיק

מקום שנהגו לבנות גויל, גזית, כפיסין, לבינין - בונין -- גויל - אבני דלא משפיא; גזית - אבני דמשפיא, דכתיב: (מלכים א ז) "כל אלה אבנים יקרות כמדות גזית מגררות במגרה"; כפיסין - ארחי; לבינין - ליבני

{אמר ליה רבה בריה דרבא לרב אשי: ממאי דגויל אבני דלא משפיא נינהו, והאי טפח יתירא, למורשא דקרנתא?! דילמא פלגא דגזית הוא, והאי טפח יתירא, לביני אורבי הוא, כדקאמרינן: כפיסין - ארחי; לבינין - ליבני - והאי טפח יתירא, לביני אורבי <אמר ליה: וליטעמיד, כפיסין - ארחי - מנלן?! אלא גמרא גמירי לה! - גויל נמי, אבני דלא משפיא, גמרא גמירי לה!

איכא דאמרי: אמר ליה רב אחא בריה דרב אויא לרב אשי: ממאי דהאי כפיסין ארחי נינהו, והאי טפח יתירא, לביני אורבי?! דילמא מאי כפיסין? אבני דלא משפיין! והאי טפח יתירא, למורשא דקרנתא! כדקאמרינן: גויל - אבני דלא משפיין; גזית - אבני דמשפיין. והאי טפח יתירא, למורשא דקרנתא! <אמר ליה: וליטעמיד, גויל - אבני דלא משפיין - מנלן? אלא גמרא גמירי לה! הכא נמי, גמרא גמירי לה!

אמר אביי: שמע מינה: כל ביני אורבי, טפח! - הני מילי בטינא, אבל בריכסא, בעי טפי! ואיכא דאמרי: הני מילי בריכסא, אבל בטינא, לא בעי כולי האי! {למימרא דבגזית, כל² ארבע אמות גובה, אי הוי פותיא חמשא, קאי - אי לא, לא קאי?! והא אמה

מחברת בבא בתרא - א

טרקסין, דהואי גבוה תלתין אמהתא, ולא הוה פותיא אלא שית פושכי, וקם! כיון דאיכא טפח יתירא, קאי! גובמקדש שני, מאי טעמא לא עבוד אמה טרקסין? ככי קאי, בתלתין קאי - טפי לא קאי! גומנלן דהוה גבוה טפי? אדכתיב: (חגי' ב) "גדול יהיה כבוד הבית הזה האחרון מן הראשון" **רב ושמואל**, ואמרי לה **ר' יוחנן ור' אלעזר** - חד אמר בבנין, וחד אמר (**ג,ב**) בשנים. ואיתא להא, ואיתא להא

{וניעבדו תלתין אמין בבנין, ואידך נייעביד פרוכת?! ככי קאי תלתין אמהתא נמי, אגב תקרה ומעזיבה הוה קאי - בלא תקרה ומעזיבה, לא הוה קאי {וליעביד מה דאפשר בבנין, וליעביד אידך פרוכת?!} אמר **אביי**: גמירי: אי כולהו בבנין, אי כולהו בפרוכת - אי כולהו בבנין, ממקדש; אי כולהו בפרוכת, ממשכן

גאיבעיא להו: הן וסידן, או דילמא הן בלא סידן? אמר **ר' נחמן בר יצחק**: מסתברא הן וסידן, דאי סלקא דעתך הן בלא סידן, ליתנייה לשיעוריה! אלא לאו שמע מינה: הן וסידן! אלא! לעולם אימא לך: הן בלא סידן - וכיון דלא הוי טפח, לא תני {והא קתני בלבינין, זה נותן טפח ומחצה וזה נותן טפח ומחצה³!} אהתם, חזי לאיצטרופי

{תא שמע: הקורה שאמרו, רחבה כדי לקבל אריח. והאריח, חצי לבינה של שלשה טפחים אהתם ברברבתא ~דיקא נמי דקתני: של שלשה טפחים - מכלל דאיכא זוטרא - שמע מינה!

אמר **רב חסדא**: לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתי. איכא דאמרי משום פשיעותא, ואיכא דאמרי משום צלויי גמאי בינייהו? איכא בינייהו דאיכא בי כנישתא אחריתי⁴

3 גרסת הב"ח: והא קתני בגזית זה נותן טפחים ומחצה וזה נותן טפחים ומחצה
4 יש גורסין: דוכתא לצלויי, ועיין בב"ח לגרסה אחרת

מחברת בבא בתרא - א

מרימר ומר זוטרא סתרי ובנו בי קייטא בסיתווא, ובנו בי סיתווא בקייטא

אמר ליה **רבינא לרב אשי**: גגבו זוזי ומחתי, מאי? <אמר ליה: דילמא מיתרמי להו פדיון שבויים ויהבי להו! גשריגי ליבני, והדרי הודרי, ומחתי כשורי, מאי? <אמר ליה: זמנין דמתרמי להו פדיון שבויים, מזבני ויהבי להו! {אי הכי, אפילו בנו נמי! <אמר ליה: דירתיה דאינשי לא מזבני!

ולא אמרן אלא דלא חזי בה תיוהא, אבל חזי בה תיוהא, סתרי ובני, כי הא **דרב אשי** חזא בה תיוהא בכנישתא דמתא מחסיא. סתריה, ועייל לפורייה להתם, ולא אפקיה עד דמתקין ליה שפיכי {ובבא בן בוטא, היכי אסביה ליה עצה להורדוס למיסתריה לבית המקדש?! והאמר **רב חסדא**: לא ליסתור איניש בי כנישתא עד דבני בי כנישתא אחריתא?! <אי בעית אימא: תיוהא חזא ביה <<איבעית אימא: מלכותא שאני, דלא הדרא ביה. דאמר **שמואל**: אי אמר מלכותא "עקרנא טורי", עקר טורי, ולא הדר ביה!

הורדוס, עבדא דבית חשמונאי הוה. נתן עיניו באותה תינוקת. יומא חד, שמע ההוא גברא בת קלא, דאמר: כל עבדא דמריד השתא, מצלח! קם, קטלינהו לכולהו מרותיה, ושיירה לההיא ינוקתא. כי חזת ההיא ינוקתא דקא בעי למינסבה, סליקא לאיגרא, ורמא קלא, אמרה: "כל מאן דאתי ואמר: "מבית חשמונאי קאתינא", עבדא הוא! דלא אישתיירא מינייהו אלא ההיא ינוקתא, וההיא ינוקתא, נפלה מאיגרא לארעא!" טמנה שבע שנין בדובשא. איכא דאמרי בא עליה, איכא דאמרי לא בא עליה - דאמרי לה בא עליה, הא דטמנה ליתוביה ליצריה; ודאמרי לה לא בא עליה, האי דטמנה, כי היכי דנאמרו: בת מלך נסב

אמר: מאן דריש (דברים יז) "מקרב אחיך תשים עליך מלך"? רבנן! קם קטלינהו לכולהו רבנן. שבקיה לבבא בן בוטא, למשקל

מחברת בבא בתרא - א

עצה מניה. (ד,א) אהדר ליה כלילא דיילי, נקרינהו לעיניה. יומא חד אתא ויתיב קמיה. אמר: "חזי מר האי עבדא בישא, מאי קא עביד!" אמר ליה: "מאי אעביד ליה?" אמר ליה: "נלטייה מר!" אמר ליה: "כתיב: (קוהלת י) "גם במדעך מלך אל תקלל" אמר ליה: "האי לאו מלך הוא!" אמר ליה: "וליהוי עשיר בעלמא, וכתיב: "ובחדרי משכבך אל תקלל עשיר!" ולא יהא אלא נשיא, וכתיב: (שמות כב) "ונשיא בעמך לא תאור" אמר ליה: "בעושה מעשה עמך - והאי, לאו עושה מעשה עמך!" אמר ליה: "מסתפינא מיניה!" אמר ליה: "ליכא איניש דאזיל, דלימא ליה דאנא ואת יתיבנא!" אמר ליה: "כתיב: (קוהלת י) "כי עוף השמים יוליד את הקול ובעל כנפים יגיד דבר" אמר ליה: "אנא הוא! אי הוא ידענא דזהרי רבנן כולי האי, לא הוה קטילנא להו! השתא, מאי תקנתיה דההוא גברא?" אמר ליה: "הוא כבה אורו של עולם, דכתיב: (משלי ו) "כי נר מצוה ותורה אור" - ילך ויעסוק באורו של עולם, דכתיב: (ישעיהו ב) "ונהרו אליו כל הגוים" איכא דאמרי: הכי אמר ליה: "הוא סימא עינו של עולם, דכתיב: (במדבר טו) "והיה אם מעיני העדה" - ילך ויתעסק בעינו של עולם, דכתיב: (יחזקאל כד) "הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם" אמר ליה: "מסתפינא ממלכותא!" אמר ליה: "שדר שליחא, וליזיל שתא, וליעכב שתא, ולהדר שתא - אדהכי והכי, סתריית ליה ובניית ליה". עבד הכי. שלחו ליה: "אם לא סתרתה, אל תסתור, ואם סתרתה, אל תבני, ואם סתרתה ובנית, עבדי בישא בתר דעבדין מתמלכין! אם זיינך עלך, ספרך כאן! לא רכא ולא בר רכא הורדוס! עבדא קלניא מתעביד!" #מאי "רכא"? <מלכותא - דכתיב: (שמואל ב ג) "אנכי היום רך ומשוח מלך" <ואי בעית אימא מהכא: (בראשית מח) "ויקראו לפניו אברך" #

אמרי: מי שלא ראה בנין הורדוס, לא ראה בנין נאה מימיו!
במאי בנייה? <אמר רבה: באבני שישא ומרמרא <איכא דאמרי: באבני כוחלא שישא ומרמרא. אפיק שפה ועייל שפה, כי היכי

מחברת בבא בתרא - א

דנקביל סידא. סבר למשעייה בדהבא. אמרו ליה רבנן: שבקיה,
דהכי שפיר טפי דמיחזי, כי אידוותא דימא

{ובבא בר בוטא, היכי עבד הכי?! והאמר **רב יהודה** אמר **רב**,
ואיתימא **ר' יהושע בן לוי**: מפני מה נענש דניאל? מפני שהשיא
עצה לנבוכדנצר, שנאמר: (דניאל ד) "להן מלכא מלכי ישפר עלך
וחטאיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא
לשלותך", וכתיב: "כולא מטא על נבוכדנצר מלכא", וכתיב:
"ולקצת ירחין תרי עשר על היכל מלכותא די בבל מהלך הוה"
<איבעית אימא: שאני עבדא, דאיחייב במצות <ואיבעית אימא:
שאני בית המקדש, דאי לא מלכות, לא מתבני

גודניאל, מנלן דאיענש? ^ אילימא משום דכתיב: (אסתר ד)
"ותקרא אסתר להתך", ואמר **רב**: התך זה דניאל - הניחא למאן
דאמר: שחתכוהו מגדולתו - אלא למאן דאמר: שכל דברי מלכות
נחתכין על פיו - מאי איכא למימר?! <דשדיוהו לגובא דאריוותא

הכל כמנהג המדינה -- ג "הכל" לאתויי מאי? <לאתויי אתרא
דנהיגי בהוצא ודפנא

לפיכך אם נפל הכותל, המקום והאבנים של שניהם -- {פשיטא!
<לא! צריכא דנפל לרשותא דחד מינייהו <אי נמי, דפנינהו חד
לרשותא דידיה - מהו דתימא? ניהוי אידך המוציא מחבירו עליו
הראיה - קמשמע לן!

וכן בגינה, מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו -- {הא גופא קשיא!
אמרת: וכן בגינה, מקום שנהגו לגדור מחייבין אותו - הא סתמא,
אין מחייבין אותו! - אימא סיפא: אבל בקעה, מקום שנהגו שלא
לגדור, אין מחייבין אותו - הא סתמא, מחייבין אותו! - השתא

מחברת בבא בתרא - א

סתם גינה אמרת לא - סתם בקעה מיבעיא? אמר **אביי**: הכי קאמר: וכן סתם גינה. ובמקום שנהגו לגדור בבקעה, מחייבין אותו {אמר ליה **רבא**: אם כן, מאי "אבל"?! | אלא אמר **רבא**: הכי קתני: וכן סתם גינה, כמקום שנהגו לגדור דמי, ומחייבין אותו. אבל סתם בקעה, כמקום שלא נהגו דמי, ואין מחייבין אותו

אלא אם רצה, כונס לתוך שלו, ובונה ועושה חזית -- גמאי "חזית"? אמר **רב הונא**: אכפיה ליה לקרנא לבר {ונעביד מלגיו?!? אעביד חבריה נמי מלבר, ואמר: "דידי ודידיה הוא!" {אי הכי, השתא נמי, גייז ליה חבריה, ואמר: "דידי ודידיה הוא!" אגוזא מידע ידיע

<<איכא דאמרי: אמר **רב הונא**: מיכפא לקרנא מלגיו {ונעבד מלבר?!? אגייז ליה חבריה, ואמר "דידי ודידיה הוא!" {אי הכי, השתא נמי, לייף ליה חבריה, ואמר: "דידי ודידיה הוא!" אליפופא מידע ידיע {והא "מבחוץ" קתני! - קשיא!

<<**רבי יוחנן** אמר: (**ד,ב**) נשעייה באמתא מלבר {וניעבד מלגיו?!? אעביד חבריה מלבר, ואמר: "דידי ודידיה הוא!" אי הכי, השתא נמי, דקפיל ליה חבריה, ואמר: "דידי ודידיה הוא!" אקילופא, מידע ידיע

"הוצא" - אמר **רב נחמן**: סינופי יריכי מלבר {וניעבד מלגיו?!? אעביד נמי חבריה מלבר, ואמר: "דידי ודידיה הוא!" {אי הכי, השתא נמי, גייז ושדי ליה, ואמר: "דידי ודידיה הוא!" אמשריק ליה טינא! {השתא נמי, אתי חבריה וקליף ליה! אקילופא מידע ידיע! <<**אביי** אמר: הוצא, לית ליה תקנתא אלא בשטרא

אבל אם עשו מדעת שניהם, בונין את הכותל באמצע, ועושין חזית מכאן ומכאן. לפיכך אם נפל הכותל, המקום והאבנים של שניהם

מחברת בבא בתרא - א

-- אמר ליה **רבא מפרזיקא לרב אשי**: לא יעשו לא זה ולא זה?!
<אמר ליה: לא! צריכא דקדים חד מנייהו, ועבד דידיה. ואי לא
עביד חבריה, אמר דידיה הוא! {ותנא, תקנתא לרמאי קמשמע
לן?! <אמר ליה: ורישא, לאו תקנתא לרמאי הוא?! {אמר ליה:
בשלמא רישא - תנא דינא, ומשום דינא, תנא תקנתא - אלא
סיפא, דינא קתני דקתני תקנתא?! <אמר **רבינא**: הכא בהוצי
עסקינן, לאפוקי מד**אביי**, דאמר: הוצא, לית ליה תקנתא אלא
בשטרא - קמשמע לן דבחזית סגיא

משנה: המקיף את חברו משלש רוחותיו, וגדר את הראשונה ואת
השניה ואת השלישית, אין מחייבין אותו. **רבי יוסי** אומר: אם עמד
וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל

גמרא: אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**: הלכה כר' יוסי, דאמר: אם
עמד וגדר את הרביעית, מגלגלין עליו את הכל - לא שנא עמד
ניקף, לא שנא עמד מקיף

איתמר: **רב הונא** אמר: הכל לפי מה שגדר. **חייא בר רב** אמר:
הכל לפי דמי קנים בזול

{תנן: המקיף את חברו משלש רוחותיו, וגדר את הראשונה ואת
השניה ואת השלישית, אין מחייבין אותו - הא רביעית, מחייבין
אותו! - אימא סיפא: **רבי יוסי** אומר: אם עמד וגדר את הרביעית,
מגלגלין עליו את הכל ~ בשלמא לרב הונא, דאמר הכל לפי מה
שגדר בה - היינו דאיכא בין תנא קמא ורבי יוסי - תנא קמא
סבר: הכל לפי דמי קנים בזול, אין - ומה שגדר, לא. ורבי יוסי
סבר: הכל לפי מה שגדר ~ אלא לחייא בר רב, דאמר: הכל לפי
דמי קנים בזול - מאי איכא בין תנא קמא לר' יוסי?! אי דמי
קנים בזול לא קיהיב ליה, מאי קיהיב ליה?!

<אי בעית אימא: אגר נטירא איכא בינייהו - תנא קמא סבר: אגר
נטירא, אין - דמי קנים בזול, לא. ורבי יוסי סבר: דמי קנים בזול

מחברת בבא בתרא - א

אָוּאִי בעית אימא: ראשונה שניה ושלישית איכא בינייהו - תנא קמא סבר: רביעית הוא דיהיב ליה, אבל ראשונה שניה ושלישית לא יהיב ליה; ור' יוסי סבר: ראשונה שנייה ושלישית נמי יהיב ליה <<איבעית אימא: מקיף וניקף איכא בינייהו - דתנא קמא סובר: טעמא דעמד ניקף, דמגלגלין עליו את הכל - אבל עמד מקיף, אינו נותן לו אלא דמי רביעית; ורבי יוסי סבר: לא שנא ניקף, ולא שנא מקיף - אם עמד וגדר, מגלגלין עליו את הכל

לישנא אחרינא: מקיף וניקף איכא בינייהו - תנא קמא סבר: אם גדר מקיף את הרביעית נמי יהיב ליה; ורבי יוסי סבר: אם עמד ניקף וגדר את הרביעית, הוא דיהיב ליה, דגלי דעתיה דניחא ליה - אבל אם גדר מקיף, לא יהיב ליה מידי

(ה,א) רוניא, אקפיה רבינא מארבע רוחותיו. אמר ליה: "הב לי כמה דגדרי!" - לא יהיב ליה. "הב לי לפי קנים בזול!" - לא יהיב ליה. "הב לי אגר נטירותא!" - לא יהיב ליה. יומא חד, הוה קא גדר דיקלי. אמר ליה לאריסיה: "זיל, שקול מניה קיבורא דאהיני!" אזל לאתויי. רמא ביה קלא. אמר ליה: "גלית דעתך דמינח ניחא לך! לא יהא עיזא בעלמא, מי לא בעי נטירותא?! אמר ליה: "עיזא בעלמא, לאו לאכלויי בעיא!" אמר ליה: "ולא גברא בעית דמיכלי לה!" אתא לקמיה דרבא. אמר ליה: "זיל, פייסיה במאי דאיפייס! ואי לא, דאיננא לך דינא כר' הונא אליבא דרבי יוסי!"

רוניא זבן ארעא אמיצרא דרבינא. סבר רבינא לסלוקי משום דינא דבר מצרא. אמר ליה **רב ספרא בריה דרב ייבא לרבינא:** אמרי אינשי: "ארבעה לצלא, ארבעה לצללא"

משנה: כותל חצר שנפל, מחייבין אותו לבנותו עד ארבע אמות. בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן. מארבע אמות ולמעלה, אין מחייבין אותו. סמך לו כותל אחר, אף על פי שלא נתן עליו

מחברת בבא בתרא - א

את התקרה, מגלגלין עליו את הכל. בחזקת שלא נתן עד שיביא
ראיה שנתן

גמרא: אמר **ריש לקיש:** הקובע זמן לחבירו, ואמר לו: "פרעתיד
בתוך זמני", אינו נאמן. ולואי שיפרע בזמנו!

אביי ורבא דאמרי תרוייהו: עביד איניש דפרע בגו זימניה. זימנין
דמתרמו ליה זוזי. אמר: "איזיל איפרעיה, (ה,ב) כי היכי דלא
ליטרדן"

{נתן: בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן ~ היכי דמי?
אילימא דאמר ליה: "פרעתיד בזמני!", פשיטא! בחזקת שנתן! -
אלא לאו, דאמר ליה: "פרעתיד בתוך זמני!" - אלמא עביד איניש
דפרעיה בתוך זמניה! אשאני הכא, דכל שפא ושפא, זימניה הוא!

{תא שמע: בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן ~ היכי דמי?
אילימא דאמר ליה: "פרעתיד בזמני!", אמאי לא?! - אלא לאו
דאמר ליה: "פרעתיד בתוך זמני!" - אלמא לא עביד איניש דפרע
בגו זימניה! אשאני הכא, דאמר: "מי יימר דמחייבו לי רבנן?!"

#**רב פפא ורב הונא בריה דרב יהושע** עבדי כאביי ורבא; **מר בר
רב אשי** עבד **כריש לקיש**. והלכתא כריש לקיש, ואפילו מיתמי.
ואף על גב דאמר מר: הבא ליפרע מנכסי יתומים, לא יפרע אלא
בשבועה - חזקה: לא עביד איניש דפרע בגו זימניה#

גאיבעיא להו: תבעו לאחר זמן, ואמר לו: "פרעתיד בתוך זמני!",
מהו? מי אמרינן: במקום חזקה אמרינן "מה לי לשקר"? (ו,א) או
דילמא במקום חזקה לא אמרינן "מה לי לשקר"?

{תא שמע: בחזקת שנתן עד שיביא ראיה שלא נתן ~ היכי דמי?
אילימא שתבעו לאחר זמן, ואמר לו: "פרעתיד בזמני!", פשיטא! -
אלא לאו דאמר ליה: "פרעתיד בתוך זמני!" - אלמא אפילו

מחברת בבא בתרא - א

במקום חזקה, אמרינן "מה לי לשקר" כשאני הכא, דכל שפא
ושפא זמניה הוא

{תא שמע: מארבע אמות ולמעלה, אין מחייבין אותו. סמך לו
כותל אחר, אף על פי שלא נתן עליו את התקרה, מגלגלין עליו
את הכל. בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן – היכי דמי?
אילימא שתבעו לאחר זמנו, ואמר לו: "פרעתיד בזמני!", אמאי
לא?! - אלא לאו דאמר: "פרעתיד בתוך זמני!" - אלמא במקום
חזקה, לא אמרינן "מה לי לשקר" כשאני הכא, דאמר: "מי יימר
דמחייבי לי רבנן?!"

אמר ליה **רב אחא בריה דרבא לרב אשי**: תא שמע: "מנה לי
בידך!" אמר לו: "הין!" למחר אמר לו: "תנהו לי!" אם אמר:
"נתתיו לך!" - פטור; "אין לך בידי!" - חייב – מאי? לאו "נתתיו
לך" דאמר ליה, "פרעתיד בזמני!"; "אין לך בידי!" דאמר ליה,
"פרעתיד בתוך זמני!" - וקתני: חייב - אלמא במקום חזקה לא
אמרינן "מה לי לשקר"! אלא! מאי "אין לך בידי!"? - "לא היו
דברים מעולם!". דאמר מר: כל האומר "לא לוית", כאומר "לא
פרעתי" דמי

סמך לו כותל אחר, אף על פי שלא נתן עליו את התקרה, מגלגלין
עליו את הכל. בחזקת שלא נתן עד שיביא ראיה שנתן -- אמר ר'
הונא: סמך לפלגא, סמך לכולה. ו**רב נחמן** אמר: למאי דסמך,
סמך - למאי דלא סמך, לא סמך. ומודה רב הונא בקרנא
ולופתא. ומודה ר' נחמן באפריזא ובקבעתא דכשורי

אמר **רב הונא**: בי כוי, לא הוי חזקה. ואף על גב דעבד ליה
הימלט. דאמר ליה: "אמינא, לכי פייסת לי, לא ליתרע אשיתאי!"
אמר ר' **נחמן**: אחזיק להורדי, לא אחזיק לכשורי - לכשורי, אחזיק
להורדי. **רב יוסף** אמר: אחזיק להורדי, אחזיק לכשורי

מחברת בבא בתרא - א

איכא דאמרי: אמר **רב נחמן**: אחזיק להורדי, אחזיק לכשורי -
לכשורי, אחזיק להורדי

אמר **רב נחמן**: אחזיק לנטפי, אחזיק לשפכי - אחזיק לשפכי, לא
אחזיק לנטפי. **ורב יוסף** אמר: אפילו אחזיק לשפכי, אחזיק לנטפי!

איכא דאמרי: אמר **רב נחמן**: אחזיק לשפכי, אחזיק לנטפי -
לנטפי, אחזיק לשפכי - אבל לצריפא דאורבני, לא. **רב יוסף** אמר:
אפילו צריפא דאורבני. עבד רב יוסף עובדא בצריפא דאורבני

אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבנה**: המשכיר בית לחבירו (**ו,ב**)
בבירה גדולה, משתמש בזיזיה ובכתליה עד ארבע אמות, ובעובי
הכותל במקום שנהגו - אבל בתרבץ אפדני, לא. **ורב נחמן** דידיה
אמר: אפילו בתרבץ אפדני - אבל רחבה שאחורי הבתים, לא.
ורבא אמר: אפילו רחבה שאחורי הבתים

אמר **רבינא**: האי כשורא דמטללתא, עד תלתין יומין לא הוי
חזקה - בתר תלתין יומין, הוי חזקה. ואי סוכה דמצוה היא, עד
שבעה יומין לא הוי חזקה - בתר שבעה יומין, הוי חזקה. ואי
חבריה בטינא, לאלתר הוי חזקה

אמר **אביי**: שני בתים בשני צדי רשות הרבים, זה עושה מעקה
לחצי גגו, וזה עושה מעקה לחצי גגו, זה שלא כנגד זה, ומעדיף {
מאי איריא ברשות הרבים?! אפילו רשות היחיד נמי! ארשות
הרבים איצטריכא ליה - מהו דתימא? נימא ליה: סוף סוף, הא
בעית לאצטנועי מבני רשות הרבים - קמשמע לן דאמר ליה:
רבים, ביממא חזו לי - בליליא, לא חזו לי - את, בין ביממא בין
בליליא חזית לי! אי נמי: רבים, כי קאימנא, חזו לי - כי יתיבנא,
לא חזו לי - את, חזית לי בין כי קאימנא בין כי יתיבנא; רבים,
כי מעיינו, חזו לי - כי לא מעיינו, לא חזו לי - את, ממילא נמי
חזית לי

מחברת בבא בתרא - א

אמר מר: זה עושה מעקה לחצי גגו, וזה עושה מעקה לחצי גגו, זה שלא כנגד זה, ומעדיף {פשיטא! כלא! צריכא דקדים חד מנייהו ועבד - מהו דתימא? נימא ליה אידך: שקול אוזינקא ועבדיה את כוליה - קמשמע לן דאמר ליה: את, מאי טעמא לא עבדת? משום דמיתרע אשיתך! אנא נמי, מיתרע ליה אשיתאי!

אמר ר' נחמן אמר שמואל: גג הסמוך לחצר חבירו, עושה לו מעקה גבוה ארבע אמות. אבל בין גג לגג, לא. ור' נחמן דידיה אמר: אינו זקוק לארבע אמות, אבל זקוק למחיצת עשרה גלמאי? אי להיזק ראה - ארבע אמות בעינן! אי לנתפס עליו כגנב - במסיפס בעלמא סגיא! אי לגדיים וטלאים, בכדי שלא יזדקר בבת ראש סגי כעולם לנתפס עליו כגנב - במסיפס מצי משתמיט ליה - אמר: "ממצורי קממצירנא!" - במחיצת עשרה, לא מצי משתמיט ליה

{מיתבי: אם היה חצרו למעלה מגגו של חבירו, אין נזקקין לו ~מאי? לאו אין נזקקין לו כלל! כלא! אין נזקקין לארבע אמות, אבל נזקקין למחיצת עשרה

איתמר: שתי חצרות זו למעלה מזו - אמר רב הונא: תחתון בונה מכנגדו ועולה, ועליון בונה מכנגדו ועולה. ורב חסדא אמר: עליון מסייע מלמטה ובונה

תניא כוותיה דרב חסדא: שתי חצרות, זו למעלה מזו - לא יאמר העליון: "הריני בונה מכנגדי ועולה!", אלא מסייע מלמטה ובונה. ואם היתה חצרו למעלה מגגו של חבירו, אינו זקוק לו

הנהו בי תרי, דהוו דיירי. חד הוה דייר עילאי, וחד הוה דייר תתאי. איתבר תתאי. אמר ליה תתאי לעילאי: "תא ונבנייה!" אמר

ליה: "אנא שפיר קא דאירנא" (ז,א) אמר ליה: "אנא אבנייה"⁵
אמר: "לית לי דוכתא למידר בה" אמר ליה: "אנא אוגר לך
דוכתא" אמר ליה: "לא טרחנא" אמר ליה: "לא קא מתדר לי"
אמר ליה: "שוף אכריסך ועול, ושוף אכריסך ופוק!"⁶ - אמר **רב**
חמא: בדינא קא מעכב! והני מילי דלא מטו כשורי למטה מעשרה,
אבל מטו כשורי למטה מעשרה, מצי אמר ליה: "למטה מעשרה,
רשותא דידי הוא, ולא משעבד לך" והני מילי דלא אתנו גבי
הדדי, אבל אתנו גבי הדדי, סתרי ובנו גוכי אתנו בהדי הדדי, עד
כמה? אמרו רבנן קמיה **דרבה** משמיה **דמר זוטרא בריה דרב**
נחמן דאמר משמיה **דר' נחמן**: כאותה ששנינו: רומו כחצי ארכו
וכחצי רחבו. אמר להו **רבה**: לאו אמינא לכו: לא תיתלו ביה בוקי
סריקי ברב נחמן! הכי אמר **ר' נחמן**: "כדדיירי⁷ אינשי" גוכמה?
אמר **רב הונא בריה דרב יהושע**: כי היכי דעיילי איסוריתא
דמחוזא והדר

ההוא גברא דהוה בני אשיתא אחורי כווי דחבריה. אמר ליה: "קא
מאפלת עלי!" אמר ליה: "סכרנא לך הכא ועבידנא לך כווי לעיל
מאשיתאי!" אמר ליה: "קא מרעת ליה לאשיתאי!" אמר ליה:
"סתרנא לך לאשיתך עד דוכתא דכווי, ובנינא לה ועבידנא לך
כווי בבנינא לעיל מאשיתאי!" אמר ליה: "אשיתא, מתתאה עתיקא
ומלעיל חדתא, לא קיימא!" אמר ליה: "סתרנא לה עד לארעא
ובנינא לה ועבידנא לך כווי בגוה!" אמר ליה: "חדא אשיתא
חדתא בכליה ביתא עתיקא לא קיימא!" אמר ליה: "סתרנא לה
לכוליה ביתא ובנינא לך כווי בבנינא!" אמר ליה: "לית לי דוכתא
למידר בה!" אמר ליה: "אגירנא לך דוכתא!" אמר ליה: "לא
טרחנא!" - אמר **רב חמא**: בדין קא מעכב! {היינו הך! והא תו

5 כך גרסת הב"ח, ולפננו: איסתריה אנא ואבנייה

6 כך גרסת הב"ח, אבל לפננו חסר שתי "אמר ליה"

7 כך גרסת הב"ח, ולפננו: כי דדיירי

למה לי?! אהא קמשמע לן דאף על גב דלא משתמש אלא תיבנא וציבי⁸ בעלמא!

הנהו בי תרי אחי דפלגי בהדי הדדי. חד מטייה אספלידא וחד מטייה תרביצא. אזל ההוא דמטייה תרביצא וקא בני אשיתא אפומא דאספלידא. אמר ליה: "קא מאפלת עלי!" אמר ליה: "בדידי קא בנינא!" - אמר **רב חמא**: בדין קאמר ליה! {אמר ליה **רבינא לרב אשי**: מאי שנא מהא דתניא: שני אחין שחלקו, אחד מהן נטל שדה כרם ואחד מהן נטל שדה לבן - יש לו לבעל הכרם ארבע אמות בשדה לבן, שעל מנת כן חלקו?! אמר ליה: התם דעלו להדדי {אבל הכא מאי?! דלא עלו להדדי?! וכי בשופטני עסקינן, דהאי שקיל אספלידא והאי שקיל תרביצא, ולא עלו להדדי?! אמר ליה: נהי דעלו להדדי דמי ליבני כשורי והודרי - דמי אורא לא עלו להדדי!

{ולימא ליה: מעיקרא אספלידא פלגת לי - השתא משוית לי אידרונא! אמר **רב שימי בר אשי**: שמא בעלמא פלג ליה! מי לא תניא: האומר: "בית כור עפר אני מוכר לך", אף על פי שאינו אלא לתך, הגיעו. שלא מכר לו אלא שמא. והוא דמיתקרי "בית כור"; "פרדס אני מוכר לך", אף על פי שאין בו רמונים, הגיעו. שלא מכר לו אלא שמא. והוא דמיתקרי "פרדס"; "כרם אני מוכר לך", אף על פי שאין בו גפנים, הגיעו. שלא מכר לו אלא שמא. והוא דמיתקרי "כרמא"! {מי דמי?! התם, מצי אמר ליה מוכר ללוקח: "שמא זביני לך!" - הכא, מצי אמר ליה: "אדעתא דהכי פלגי, דדאירנא ביה כי היכי דדרו אבהתן!" אמרו ליה (**זב**) **מר ינוקא** ו**מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי**: נהרדעי לטעמייהו, דאמר ר' **נחמן** אמר **שמואל**: האחין שחלקו, אין להן לא דרך זה על זה, ולא חלונות זה על זה, ולא סולמות זה על זה, ולא אמת המים זה על זה - והזהרו בהן, שהלכות קבועות הן! ו**רבא** אמר: יש להן

מחברת בבא בתרא - א

ההוא שטרא דיתמי, דנפיק עליה תברא. אמר **רב חמא**: אגבווי לא מגבינן ליה, ומיקרע לא קרעינן ליה - אגבווי לא מגבינן ליה, דנפק תברא עליה; מיקרע לא קרעינן ליה, דכי גדלי יתמי, דילמא מייתו ראייה ומרעי ליה

אמר ליה **רב אחא בריה דרבא לרבינא**: הֲהלכתא מאי? <אמר ליה: בכולהו הלכתא כרב חמא, לבר מתברא דסהדי - בשקרי לא מחזקינן! >> **מר זוטרא בריה דרב מרי** אמר: בהא נמי, הלכתא כרב חמא, דאם איתא דתברא מעליא הוא, איבעי ליה לאפוקי בחיי אבוהון. ומדלא אפקיה, שמע מינה: זיופי זייפיה

משנה: כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: לא כל החצרות ראויות לבית שער. כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים וברית. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: לא כל העיירות ראויות לחומה. כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר? שנים עשר חדש. קנה בה בית דירה, הרי הוא כאנשי העיר מיד

גמרא: הֲלמימרא דבית שער מעליותא היא?! והא ההוא חסידא דהוה רגיל אליהו דהוה משתעי בהדיה. עבד בית שער, ותו לא משתעי בהדיה! <לא קשיא - הא מגואי, הא מבראי >> ואי בעית אימא: הא והא מבראי, ולא קשיא - הא דאית ליה דלת, הא דלית ליה דלת <<אי בעית אימא: הא והא דאית ליה דלת, ולא קשיא - הא דאית ליה פותחת, הא דלית ליה פותחת >>> אי בעית אימא: הא והא דאית ליה פותחת, ולא קשיא - הא דפותחת דידיה מגואי, הא דפותחת דידיה מבראי

כופין אותו לבנות בית שער ודלת לחצר -- תניא: **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: לא כל חצרות ראויות לבית שער. אלא חצר הסמוכה לרשות הרבים ראויה לבית שער, ושאינה סמוכה לרשות

מחברת בבא בתרא - א

הרבים אינה ראויה לבית שער %ורבנן: זימנין דדחקי בני רשות הרבים, ועיילו ואתו

כופין אותו לבנות לעיר חומה ודלתים וברית. **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: לא כל העיירות ראויות לחומה -- תנו רבנן: כופין אותו לעשות לעיר דלתים ובריח⁹ **ורבן שמעון בן גמליאל** אומר: לא כל העיירות ראויות לחומה, אלא עיר הסמוכה לספר ראויה לחומה, ושאינה סמוכה לספר אינה ראויה לחומה %ורבנן: זימנין דמקרו ואתי גייסא

גבעא מיניה **רבי אלעזר מרבי יוחנן**: כשהן גובין, לפי נפשות גובין, או דילמא לפי שבח ממון גובין? <אמר ליה: לפי ממון גובין! ואלעזר בני! קבע בה מסמרות!

איכא דאמרי: בעא מיניה **רבי אלעזר מרבי יוחנן**: כשהן גובין, לפי קירוב בתים הן גובין, או דילמא לפי ממון גובין? <אמר ליה: לפי קירוב בתים הן גובין! ואלעזר בני! קבע בה מסמרות!

רבי יהודה נשיאה רמא דשורא אדרבנן. אמר **ריש לקיש**: רבנן לא צריכי נטירותא, דכתיב: (תהילים קלט) "אספרם מחול ירבון" - אספרם למאן? אילימא לצדיקים, דנפשי מחלא - השתא, כולוהו ישראל כתיב בהו: (בראשית כב) "כחול אשר על שפת הים" - צדיקים עצמם מחול ירבון?! אלא הכי קאמר: "אספרם למעשיהם של צדיקים מחול ירבון" - וקל וחומר: ומה חול, שמועט, מגין על הים - מעשיהם של צדיקים, שהם מרובים, לא כל שכן שמגינים עליהם! כי אתא לקמיה **דרבי יוחנן**, אמר ליה: גמאי טעמא לא תימא ליה מהא: (שיר השירים ח) "אני חומה ושדי כמגדלות" - "אני חומה" - זו תורה; "ושדי כמגדלות" - (ח,א) אלו תלמידי חכמים?! אריש לקיש סבר לה כדרש **רבא**: (שיר השירים ח)

---

9 רש"ל מחק זה, ובמקומו: תניא: רשב"ג וכו'

מחברת בבא בתרא - א

"אני חומה" - זו כנסת ישראל; "ושדי כמגדלות" - אלו בתי כנסיות ובתי מדרשות.

רב נחמן בר רב חסדא רמא כרגא ארבנן. אמר ליה **רב נחמן בר יצחק**: עברת אדאורייתא, ואדנביאי, ואדכתובי! - אדאורייתא, דכתיב: (דברים לג) "אף חובב עמים כל קדושיו בידך" - אמר משה לפני הקב"ה: רבונו של עולם! אפילו בשעה שאתה מחבב עמים, כל קדושיו יהיו בידך!; "והם תכו לרגלך" - תני **רב יוסף**: אלו תלמידי חכמים, שמכתתים רגליהם מעיר לעיר וממדינה למדינה ללמוד תורה; "ישא מדברותיך" - לישא וליתן בדבורותיו של מקום

אדנביאי, דכתיב: (הושע ח) "גם כי יתנו בגוים עתה אקבצם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים" - אמר **עולא**: פסוק זה בלשון ארמית נאמר - אי תנו כולהו, עתה אקבצם. ואם מעט מהם, יחלו ממשא מלך ושרים

אדכתובי, דכתיב: (עזרא ז) "מנדה בלו והלך לא שליט למרמא עליהם". ואמר **רב יהודה**: "מנדה" - זו מנת המלך; "בלו" - זו כסף גולגלתא; "והלך" - זו ארנונא

רב פפא רמא כריא חדתא איתמי. אמר ליה **רב שישא בריה דרב אידי לרב פפא**: {ודילמא לא מידויל!} אמר ליה: מישקל שקילנא מנייהו! אי מידויל, מידויל. ואי לא, מהדרנא לה ניהלייהו!

אמר **רב יהודה**: הכל לאגלי גפא, אפילו מיתמי. אבל רבנן לא צריכי נטירותא. הכל לכריא פתיא, אפילו מרבנן - ולא אמרן אלא דלא נפקי באכלוזא - אבל נפקי באכלוזא, רבנן לאו בני מיפק באכלוזא נינהו

רבי פתח אוצרות בשני בצורת. אמר: "יכנסו בעלי מקרא, בעלי משנה, בעלי גמרא, בעלי הלכה, בעלי הגדה - אבל עמי הארץ אל יכנסו!" דחק רבי יונתן בן עמרם ונכנס. אמר לו: "רבי! פרנסני!" אמר לו: "בני! קרית?" אמר לו: "לאו!" - "שנית?" - אמר לו:

מחברת בבא בתרא - א

"לאו!" - "אם כן, במה אפרנסך?" אמר לו: "פרנסני ככלב וכעורב!" פרנסיה. בתר דנפק, יתיב רבי וקא מצטער, ואמר: "אוי לי, שנתתי פתי לעם הארץ!" אמר לפניו ר' שמעון בר רבי: "שמא יונתן בן עמרם, תלמידך, הוא, שאינו רוצה ליהנות מכבוד תורה מימיו?" בדקו ואשכח. אמר רבי: "יכנסו הכל!"

רבי לטעמיה, דאמר רבי: אין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ. כההוא דמי כלילא דשדו אטבריא. אתו לקמיה דרבי, ואמרו ליה: "ליתבו רבנן בהדן!" אמר להו: "לא!" אמרו ליה: "ערוקינן!" אמר להו: "ערוקו!" ערקו פלגיהון. דליוה פלגא. אתו הנהו פלגא קמי דרבי. אמרו ליה: "ליתבו רבנן בהדן!" אמרו להו: "לא!" - "ערוקינן!" - "ערוקו!" ערקו כולהו. פש ההוא כובס. שדיוה אכובס. ערק כובס. פקע כלילא. אמר רבי: ראיתם, שאין פורענות בא לעולם אלא בשביל עמי הארץ!

כמה יהא בעיר ויהא כאנשי העיר? שנים עשר חדש. קנה בה בית דירה, הרי הוא כאנשי העיר מיד -- {ורמינהי: החמרת, והגמלת, העוברת ממקום למקום, ולנה בתוכה, והודחה עמהן - הן בסקילה וממונן פלט. ואם נשתהו שם שלשים יום, הן בסייף וממונן אבד <אמר רבא: לא קשיא - הא לבני מתא, הא ליתובי מתא! כדתניא: המודר הנאה מאנשי העיר, כל שנשתהא שם שנים עשר חדש, אסור ליהנות ממנו. פחות מכאן, מותר; "מיושבי העיר" - כל שנשתהא שם שלשים יום, אסור ליהנות ממנו. פחות מכאן, מותר ליהנות ממנו

{ולכל מילי, מי בעינן שנים עשר חדש?! והתניא: שלשים יום לתמחוי; שלשה חדשים לקופה; ששה לכסות; תשעה לקבורה; שנים עשר לפסי העיר <אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן: כי תנן נמי מתניתין שנים עשר חדש, לפסי העיר תנן

מחברת בבא בתרא - א

ואמר ר' אסי אמר ר' יוחנן: הכל לפסי העיר, ואפילו מיתמי. אבל רבנן לא, דרבנן לא צריכי נטירותא

אמר רב פפא: לשורא ולפרשאה ולטרזינא, אפילו מיתמי. אבל רבנן לא צריכי נטירותא. כללא דמילתא: כל מילתא דאית להו הנאה מיניה, אפילו מיתמי

רבה רמא צדקה איתמי דבי בר מריון {אמר ליה **אביי**: והתני **רב שמואל בר יהודה**: אין פוסקין צדקה על היתומים, אפילו לפדיון שבויים! אמר ליה: אנא לאחשובינהו קא עבידנא!

איפרא הורמיז, אימיה דשבור מלכא, שדרה ארנקא דדינרי לקמיה דרב יוסף. אמרה: ליהוי למצוה רבה! יתיב רב יוסף, וקא מעיין בה. גמאי מצוה רבה? אמר ליה **אביי**: מדתני **רב שמואל בר יהודה**: אין פוסקין צדקה על היתומים, אפילו לפדיון שבויים - שמע מינה: (**חב**) פדיון שבויים מצוה רבה היא!

גאמר ליה **רבא לרבה בר מרי**: מנא הא מילתא דאמור רבנן דפדיון שבויים מצוה רבה היא? אמר ליה: דכתיב: (ירמיהו טו) "והיה כי יאמרו אליך אנה נצא ואמרת אליהם כה אמר ה' אשר למות למות ואשר לחרב לחרב ואשר לרעב לרעב ואשר לשבי לשבי", ואמר **רבי יוחנן**: כל המאוחר בפסוק זה, קשה מחבירו: חרב קשה ממות - אי בעית אימא קרא, ואי בעית אימא סברא - אי בעית אימא סברא: האי קא מינוול, והאי לא קא מינוול; ואי בעית אימא קרא: (תהילים קטז) "יקר בעיני ה' המותה לחסידיו"; רעב קשה מחרב - איבעית אימא סברא: האי קא מצטער, והאי לא קא מצטער; איבעית אימא קרא: (איכה ד) "טובים היו חללי חרב מחללי רעב"; שבי קשה מכולם, דכולהו איתנהו ביה

תנו רבנן: קופה של צדקה נגבית בשנים ומתחלקת בשלשה - נגבית בשנים, שאין עושים שררות על הצבור פחות משנים; ומתחלקת בשלשה, כדיני ממונות; תמחוי נגבית בשלשה ומתחלקת

מחברת בבא בתרא - א

בשלשה, שגבויה וחלוקה שוים – תמחוי בכל יום - קופה מערב שבת לערב שבת; תמחוי לעניי עולם - קופה לעניי העיר. ורשאים בני העיר לעשות קופה תמחוי ותמחוי קופה, ולשנותה לכל מה שירצו. ורשאין בני העיר להתנות על המדות, ועל השערים, ועל שכר פועלים, ולהסיע על קיצתן

אמר מר: אין עושין שררות על הצבור פחות משנים - גמנא הני מילי? אמר **רב נחמן**: אמר קרא: (שמות כח) "והם יקחו את הזהב ואת התכלת ואת הארגמן ואת תולעת השני ואת השש" #שררות הוא דלא עבדי - הא הימוני מהימן! מסייע ליה לרבי חנינא, דאמר **רבי חנינא**: מעשה ומינה רבי שני אחין על הקופה

גמאי שררותא? דאמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבוא**: לפי שממשכנין על הצדקה, ואפילו בערב שבת {איני! והא כתיב: (ירמיהו ל) "ופקדתי על כל לוחציו", ואמר **ר' יצחק בר שמואל בר מרתא** משמיה **דרב**: ואפילו על גבאי צדקה! אלא קשיא - הא דאמיד, הא דלא אמיד. כי הא **דרבא**, אכפיה ל**רב נתן בר אמי** ושקיל מיניה ארבע מאה זוזי לצדקה

(דניאל יב) "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" - זה דיין שדן דין אמת לאמתו; "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" - אלו גבאי צדקה. במתניתא תנא: "והמשכילים יזהירו כזוהר הרקיע" - זה דיין שדן דין אמת לאמתו, וגבאי צדקה; "ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד" - אלו מלמדי תינוקות גכגון מאן? אמר **רב**: כגון רב שמואל בר שילת! דרב אשכחיה לרב שמואל בר שילת, דהוה קאי בגינתא. אמר ליה: "שבקתיה להימנותך!" אמר ליה: "הא תליסר שנין דלא חזיא לי, והשתא נמי דעתאי עלויהו!" גורבנן מאי? אמר **רבינא**: (שופטים ה) "ואוהביו כצאת השמש בגבורתו"

תנו רבנן: גבאי צדקה, אינן רשאים לפרוש זה מזה. אבל פורש זה לשער וזה לחנות. מצא מעות בשוק, לא יתנם בתוך כיסו, אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה, ולכשיבא לביתו, יטלם. כיוצא בו: היה נושה בחבירו מנה, ופרעו בשוק - לא יתננו לתוך כיסו, אלא נותנן לתוך ארנקי של צדקה, ולכשיבא לביתו, יטלם

תנו רבנן: גבאי צדקה שאין להם עניים לחלק - פורטין לאחרים, ואין פורטין לעצמן. גבאי תמחוי שאין להם עניים לחלק - מוכרין לאחרים, ואין מוכרין לעצמן. מעות של צדקה, אין מונין אותן שתיים, אלא אחת אחת

אמר **אביי**: מריש לא הוה יתיב מר אציפי דבי כנישתא - כיון דשמעה להא דתניא "ולשנותה לכל מה שירצו", הוה יתיב. אמר **אביי**: מריש הוה עביד מר תרי כסי, חד לעניי דעלמא וחד לעניי דמתא - כיון דשמעה להא דאמר ליה **שמואל לרב תחליפא בר אבדימי**: "עביד חד כיסא (ט,א) ואתני עלה!", איהו נמי עבד חד כיסא ואתני עלה **רב אשי** אמר: אנא אתנווי נמי לא צריכנא, דכל דקא אתי, אדעתא דידי אתי, ולמאן דבעינא, יהיבנא ליה

הנהו בי תרי¹⁰ טבחי, דעבדי עניינא בהדי הדדי, דכל מאן דעביד ביומא דחבריה, נקרעוה למשכיה. אזל חד מנייהו, עבד ביומא דחבריה. קרעו למשכיה. אתו לקמיה **דרבא**. חייבינהו **רבא** לשלומי {איתיביה **רב ימר בר שלמיא לרבא**: "ולהסיע על קיצתם!" לא אהדר ליה רבא. אמר **רב פפא**: שפיר עבד דלא אהדר ליה מידי! הני מילי היכא דליכא אדם חשוב, אבל היכא דאיכא אדם חשוב, לאו כל כמינייהו דמתנו!

תנו רבנן: אין מחשבין בצדקה עם גבאי צדקה, ולא בהקדש עם הגזברין. ואף על פי שאין ראיה לדבר, זכר לדבר, שנאמר: (מלכים

---

10 כד לפננו, והב"ח לא גרס "בי תרי"

מחברת בבא בתרא - א

ב יב) "ולא יחשבו את האנשים אשר יתנו את הכסף על ידם לתת לעושי המלאכה כי באמונה הם עושים"

אמר ר' אלעזר: אף על פי שיש לו לאדם גזבר נאמן בתוך ביתו, יצור וימנה, שנאמר: (מלכים ב יב) "ויצורו וימנו"

אמר **רב הונא**: בודקין למזונות, ואין בודקין לכסות. אי בעית אימא קרא, ואי בעית אימא סברא - אי בעית אימא סברא: האי קא מבזי, והאי לא קא מבזי; אי בעית אימא קרא: (ישעיהו נח) "הלא פרוש לרעב לחמך" בשי"ן כתיב: פרוש והדר הב ליה. והתם כתיב: (ישעיהו נח) "כי תראה ערום וכסיתו" - כי תראה - לאלתר

ורב יהודה אמר: בודקין לכסות ואין בודקין למזונות. אי בעית אימא סברא, ואי בעית אימא קרא - אי בעית אימא סברא: האי קמצערא ליה, והאי לא קמצערא ליה; אי בעית אימא קרא: הכא כתיב: "הלא פרוס לרעב לחמך" - פרוס לאלתר, וכדקרינן. והתם כתיב: "כי תראה ערום וכסיתו" - כשיראה לך

תניא כוותיה דרב יהודה: אמר "כסוני!", בודקין אחריו; "פרנסוני!", אין בודקין

תנן התם: אין פוחתין לעני העובר ממקום למקום מככר בפונדיון, מארבע סאין בסלע; לן - נותנין לו פרנסת לינה #; מאי פרנסת לינה? אמר **רב פפא**: פוריא ובי סדיא #; שבת - נותנין לו מזון שלש סעודות

תנא: אם היה מחזיר על הפתחים, אין נזקקין לו. ההוא עניא דהוה מחזיר על הפתחים, דאתא לקמיה דרב פפא. לא מזדקיק ליה. אמר ליה **רב סמא בריה דרב יבא לרב פפא**: אי מר לא מזדקיק ליה, אינש אחרינא לא מזדקיק ליה! לימות? אמר¹¹ ליה:

11 כך גרסת הב"ח, ולפננו חסר "אמר"

מחברת בבא בתרא - א

והא תניא: אם היה עני המחזיר על הפתחים, אין נזקקין לו!
אמר ליה: אין נזקקין לו למתנה מרובה, אבל נזקקין לו למתנה מועטת

אמר **רב אסי**: לעולם אל ימנע אדם עצמו מלתת שלישית השקל בשנה, שנאמר: (נחמיה י: לג) "והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו"
ואמר **רב אסי**: שקולה צדקה כנגד כל המצות, שנאמר: "והעמדנו עלינו מצות לתת עלינו שלישית השקל בשנה לעבודת בית אלהינו" - "מצוה" אין כתיב כאן, אלא "מצות"!

סימן: גדול מקדש משה

אמר **ר' אלעזר**: גדול המעשה יותר מן העושה, שנאמר: (ישעיהו לב) "והיה מעשה הצדקה שלום ועבודת הצדקה השקט ובטח עד עולם"

זכה - "הלא פרוש לרעב לחמך"; לא זכה - "ועניים מרודים תביא בית"

אמר להו **רבא לבני מחוזא**: במטותא מנייכו! עושו בהדי הדדי, כי היכי דליהוי לכו שלמא במלכותא!

ואמר **ר' אלעזר**: בזמן שבית המקדש קיים, אדם שוקל שקלו ומתכפר לו. עכשיו, שאין בית המקדש קיים, אם עושין צדקה, מוטב - ואם לאו, באין אומות העולם ונוטלין בזרוע. ואף על פי כן, נחשב להן לצדקה, שנאמר: (ישעיהו ס) "ונוגשיך צדקה"

אמר **רבא**: האי מילתא, אישתעי לי **עולא (ט,ב) משגש ארחתיה דאימיה משמיה דר' אלעזר**: מאי דכתיב: (ישעיהו נט) "וילבש צדקה כשריון" - לומר לך: מה שריון זה, כל קליפה וקליפה

מחברת בבא בתרא - א

מצטרפת לשריון גדול - אף צדקה, כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול

רבי חנינא אמר: מהכא: (ישעיהו סד) "וכבגד עדים כל צדקותינו" - מה בגד זה, כל נימא ונימא מצטרפת לבגד גדול - אף צדקה, כל פרוטה ופרוטה מצטרפת לחשבון גדול

גאמאי קרו ליה "עולא משגש ארחתיה דאימיה"? <דבעא מיניה **רב אחדבוי בר אמי מרב ששת**: גמנין למצורע בימי ספורו שמטמא אדם? <אמר לו: הואיל ומטמא בגדים, מטמא אדם! >אמר ליה: דילמא טומאה בחבורים שאני?! דהא, הסיט נבילה, דמטמא בגדים, ואינו מטמא אדם! <אמר ליה: ואלא שרץ, דמטמא אדם, מנלן? לאו משום דמטמא בגדים?! >אמר ליה: שרץ בהדיא כתיב ביה: (ויקרא כב) "או איש אשר יגע בכל שרץ" <אלא שכבת זרע, דמטמא אדם, מנלן? - לאו משום דהואיל ומטמא בגדים, מטמא אדם?! >אמר ליה: שכבת זרע נמי, בהדיא כתיב ביה: (ויקרא כב) "או איש" - לרבות את הנוגע! - אהדר ליה בבדיחותא - חלש דעתיה דרב ששת. אישתיק רב אחדבוי בר אמי, ואתיקר תלמודיה. אתיא אימיה וקא בכיא קמיה. צווחה צווחה, ולא אשגח בה. אמרה ליה: "חזי להני חדיי, דמצית מינייהו!" בעא רחמי עליה, ואיתסי

גודאתאן עלה, מנא לן? כדתניא: **ר' שמעון בן יוחי** אומר: נאמר "כבוס בגדים" בימי ספורו, ונאמר "כבוס בגדים" בימי חלוטו - מה להלן, מטמא אדם - אף כאן, מטמא אדם

אמר **רבי אלעזר**: גדול העושה צדקה בסתר יותר ממשה רבינו! דאילו במשה רבינו, כתיב: (דברים ט) "כי יגורתי מפני האף והחמה", ואילו בעושה צדקה, כתיב: (משלי כא) "מתן בסתר יכפה אף, ושחד בחיק חמה עזה". ופליגא דרבי יצחק, דאמר **ר' יצחק**:

מחברת בבא בתרא - א

אף כופה - חמה אינו כופה - שנאמר: "ושחד בחיק חמה עזה" -
אף על פי ששוחד בחיק, חמה עזה

איכא דאמרי: אמר ר' **יצחק**: כל דיין שנוטל שחד, מביא חמה עזה
לעולם, שנאמר: "ושחד בחיק חמה עזה"

ואמר **רב יצחק**: כל הנותן פרוטה לעני, מתברך בשש ברכות.
והמפייסו בדברים, מתברך באחת עשרה ברכות - הנותן פרוטה
לעני, מתברך בשש ברכות, דכתיב: (ישעיהו נח) "הלא פרוש לרעב
לחמך ועניים מרודים תביא בית כי תראה ערום וכסיתו".¹²
והמפייסו בדברים מתברך באחת עשרה ברכות, שנאמר: (ישעיהו
נח) "ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך
ואפלתך כצהרים ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך
ועצמותיך יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא יכזבו מימיו.
ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור ודור תקומם וקורא לך גודר
פרץ משובב נתיבות לשבת"

גואמר **רבי יצחק**: מאי דכתיב: (משלי כא) "רודף צדקה וחסד
ימצא חיים צדקה וכבוד"? גמשום דרודף צדקה, ימצא צדקה?
אלא לומר לך: כל הרודף אחר צדקה, הקדוש ברוך הוא ממציא
לו מעות, ועושה בהן צדקה <<**ארב נחמן בר יצחק** אמר: הקדוש
ברוך הוא ממציא לו בני אדם המהוגנים לעשות להן צדקה, כדי
לקבל עליהם שכר¹³ גלאפוקי מאי? גלאפוקי מדדרש רבה, דדרש
רבה: מאי דכתיב: (ירמיהו יח) "ויהיו מוכשלים לפניך בעת אפך
עשה בהם" - אמר ירמיה לפני הקדוש ברוך הוא: "רבוננו של
עולם! אפילו בשעה שכופין את יצרן ומבקשין לעשות צדקה
לפניך, הכשילם בבני אדם שאינן מהוגנין, כדי שלא יקבלו עליהן
שכר!"

12 וכתוב: ומבשרך לא תתעלם. אז יבקע כשחר אורך וארוכתך מהרה תצמח והלך לפניך צדק כבוד ה'
יאספך. אז תקרא וה' יענה תשוע ויאמר הנני"

13 כך גרסת הב"ח, ולפננו: "שכרו"

רבי יהושע בן לוי אמר: כל הרגיל לעשות צדקה¹⁴, הויין לו בניס בעלי חכמה, בעלי עושר, בעלי אגדה - בעלי חכמה, דכתיב: (י,א) "ימצא חיים"; בעלי עושר, דכתיב: "צדקה", בעלי אגדה, דכתיב: "וכבוד" - כתיב הכא: "וכבוד", וכתוב התם: (משלי ג) "כבוד חכמים ינחלו"

תניא: היה **רבי מאיר** אומר: יש לו לבעל הדין להשיבך ולומר לך: "אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסן?!" אמור לו: "כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם!" וזו שאלה שאל טורנוסרופוס הרשע את ר' עקיבא: "אם אלהיכם אוהב עניים הוא, מפני מה אינו מפרנסם?!" אמר לו: "כדי שניצול אנו בהן מדינה של גיהנם!" אמר לו: "אדרבה! זו שמחייבתן לגיהנם! אמשול לך משל. למה הדבר דומה? למלך בשר ודם, שכעס על עבדו, וחבשו בבית האסורין, וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו. והלך אדם אחד והאכילו והשקהו. כששמע המלך, לא כועס עליו? ואתם קרוין "עבדים", שנאמר: (ויקרא כה) "כי לי בני ישראל עבדים!" אמר לו ר' עקיבא: "אמשול לך משל. למה הדבר דומה? למלך בשר ודם, שכעס על בנו, וחבשו בבית האסורין. וצוה עליו שלא להאכילו ושלא להשקותו. והלך אדם אחד והאכילו והשקהו. כששמע המלך, לא דורון משגר לו? ואנן קרוין "בנים", דכתיב: (דברים יד) "בנים אתם לה' אלהיכם!" אמר לו: "אתם קרוים "בנים" וקרוין "עבדים" - בזמן שאתם עושין רצונו של מקום, אתם קרוין "בנים", ובזמן שאין אתם עושין רצונו של מקום, אתם קרוין "עבדים". ועכשיו, אין אתם עושין רצונו של מקום" אמר לו: "הרי הוא אומר: (ישעיהו נח) "הלא פרוס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית" - אימתי "עניים מרודים תביא בית?" האידנא! וקאמר: "הלא פרוס לרעב לחמך"

---

14 כך גרסת הב"ח, ולפננו נוסף תיבה "זוכה"

דרש ר' יהודה¹⁵ **ברבי שלום**: כשם שמזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה, כך חסרונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה. זכה, "הלא פרוס לרעב לחמך"; לא זכה, "ועניים מרודים תביא בית". כי הא דבני אחתיה דרבן יוחנן בן זכאי. חזא להו בחילמא דבעו למיחסר שבע מאה דינרי. עשינהו שקל מינייהו לצדקה. פוש גבייהו שיבסר דינרי. כי מטא מעלי יומא דכיפורי, שדור דבי קיסר, נקטינהו. אמר להו רבן יוחנן בן זכאי: "לא תדחלון! שיבסר דינרי גבייכו שקלינהו מינייכו!" אמרי ליה: "מנא ידעת?" אמר להו: "חלמא חזאי לכו!" אמרי ליה: "ואמאי לא אמרת לן דניתבינהו?" אמר להו: "אמינא: כי היכי דתעבדו מצוה לשמה!"

רב פפא הוה סליק בדרגא. אישתמיט כרעיה. בעי למיפל. אמר: "השתא כן איחייב מאן דסני לן כמחללי שבתות וכעובדי עבודה זרה!" אמר ליה **חייא בר רב מדפתי לרב פפא**: "שמא עני בא לידך, ולא פרנסתו?" דתניא: **רבי יהושע בן קרחה** אומר: כל המעלים עיניו מן הצדקה, כאילו עובד עבודה זרה! - כתיב הכא: (דברים טו) "השמר לך פן יהיה דבר עם לבבך בליעל", וכתוב התם: (דברים יג) "יצאו אנשים בני בליעל" - מה להלן עבודה זרה, אף כאן עבודה זרה

תניא: אמר ר' **אלעזר בר' יוסי**: כל צדקה וחסד שישראל עושין בעולם הזה, שלום גדול ופרקליטין גדולין בין ישראל לאביהן שבשמים, שנאמר: (ירמיהו טז) "כה אמר ה' אל תבא בית מרזח ואל תלך לספוד ואל תנווד להם כי אספתי את שלומי מאת העם הזה נאם ה' את החסד ואת הרחמים" - "חסד" - זו גמילות חסדים; "רחמים" - זו צדקה

תניא: ר' **יהודה** אומר: גדולה צדקה שמקרבת את הגאולה שנאמר: (ישעיהו נו) "כה אמר ה' שמרו משפט ועשו צדקה כי קרובה ישועתי לבא וצדקתי להגלות" הוא היה אומר: עשרה

15 ירושלמי מעשר שני ד:ה ושבט יב:ד (יודן)

מחברת בבא בתרא - א

דברים קשים נבראו בעולם: הר קשה - ברזל מחתכו; ברזל קשה - אור מפעפעו; אור קשה - מיס מכבין אותו; מיס קשים - עבים סובלים אותו; עבים קשים - רוח מפזרתן; רוח קשה - גוף סובלו; גוף קשה - פחד שוברו; פחד קשה - יין מפיגו; יין קשה - שינה מפכחתו. ומיתה קשה מכולם, וצדקה מצלת מן המיתה, דכתיב: (משלי י) "וצדקה תציל ממות"

דרש **רבי דוסתאי ברבי ינאי**: בוא וראה, שלא כמדת הקב"ה מדת בשר ודם. מדת בשר ודם, אדם מביא דורון גדול למלך - ספק מקבלין אותו הימנו, ספק אין מקבלין אותו הימנו. ואם תמצא לומר מקבלים אותו ממנו, ספק רואה פני המלך, ספק אינו רואה פני המלך. והקדוש ברוך הוא אינו כן - אדם נותן פרוטה לעני, זוכה ומקבל פני שכינה, שנאמר: (תהילים יז) "אני בצדק אחזה פניך אשבעה בהקיץ תמונתך"

רבי אלעזר יהיב פרוטה לעני, והדר מצלי. אמר: דכתיב: "אני בצדק אחזה פניך"

גמאי "אשבעה בהקיץ תמונתך"? אמר **רב נחמן בר יצחק**: אלו תלמידי חכמים שמנדדין שינה מעיניהם בעולם הזה, והקב"ה משביען מזיו השכינה לעולם הבא

אמר **ר' יוחנן**: מאי דכתיב: (משלי יט) "מלוה ה' חונן דל"? - אלמלא מקרא כתוב, אי אפשר לאומרו! כביכול, עבד ליה לאיש מלוה!

{אמר **ר' חייא בר אבא**: **רבי יוחנן** רמי: כתיב: (משלי יא) "לא יועיל הון ביום עברה וצדקה תציל ממות", וכתיב: (משלי י) "לא יועילו אוצרות רשע וצדקה תציל ממות" - שתי צדקות הללו, למה?! >אחת שמצילתו ממיתה משונה, ואחת שמצילתו מדינה של גיהנם >ואי זו היא שמצילתו מדינה של גיהנם? >אהוא דכתיב ביה "עברה", דכתיב: (צפניה א) "יום עברה היום ההוא" - >ואי זו היא שמצילתו ממיתה משונה? (**יב**) >נותנה ואינו יודע למי נותנה,

מחברת בבא בתרא - א

נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה - נותנה ואינו יודע למי נותנה, לאפוקי מדמר עוקבא; נוטלה ואינו יודע ממי נוטלה, לאפוקי מדרבי אבא ג'ואלא היכי ליעביד? כליתב לארנקי של צדקה

{מיתבי: מה יעשה אדם, ויהיו לו בנים זכרים? ר' אליעזר אומר: יפזר מעותיו לעניים. ר' יהושע אומר: ישמח אשתו לדבר מצוה. ר' אליעזר בן יעקב אומר: לא יתן אדם פרוטה לארנקי של צדקה אלא אם כן ממונה עליה כר' חנניא בן תרדיון כפי קא אמרינן, דממני עלה כר' חנניא בן תרדיון!

אמר ר' אבהו: אמר משה לפני הקב"ה: "רבש"ע! במה תרום קרן ישראל?" אמר לו: "כי תשא"

ואמר ר' אבהו: שאלו את שלמה בן דוד: עד היכן כחה של צדקה? אמר להן: צאו וראו מה פירש דוד אבא: (תהילים קיב) "פזר נתן לאביונים צדקתו עומדת לעד קרנו תרום בכבוד"

רבי אבא אמר: מהכא: (ישעיהו לג) "הוא מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו לחמו נתן מימיו נאמנים" - מה טעם "מרומים ישכון מצדות סלעים משגבו"? - משום ד"לחמו נתן ומימיו נאמנים!"

ואמר ר' אבהו: שאלו את שלמה: איזהו בן העולם הבא? אמר להם: כל (ישעיהו כד) שכ"נגד זקניו כבוד", כי הא דיוסף בריה דר' יהושע. חלש. אינגיד. אמר ליה אבוה: "מאי חזית?" אמר ליה: "עולם הפוך ראיתי! עליונים למטה ותחתונים למעלה!" אמר ליה: "עולם ברור ראיתי! ג'ואנן, היכי חזיתין?" אמר ליה: "כי היכי דחשבינן הכא, חשבינן התם. ושמעתי שהיו אומרים: "אשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו!" ושמעתי שהיו אומרים: "הרוגי מלכות, אין כל בריה יכולה לעמוד במחיצתן!" #ג'מאן נינהו? אילימא ר' עקיבא וחבריו - משום הרוגי מלכות, ותו לא?! פשיטא! בלאו הכי נמי! אלא הרוגי לוד!

מחברת בבא בתרא - א

תניא: אמר להן **רבן יוחנן בן זכאי** לתלמידיו: "בני! מהו שאמר הכתוב: (משלי יד) "צדקה תרומם גוי, וחסד לאומים חטאת?"
אנענה **רבי אליעזר** ואמר: "צדקה תרומם גוי" - אלו ישראל, דכתיב: (שמואל ב ז) "ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ"; "וחסד לאומים חטאת" - כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין, חטא הוא להן, שאינם עושין אלא להתגדל בו, כמו שנאמר: (עזרא ו) "די להוון מהקרבין ניחוחין לאלהה שמיא ומצליין לחיי מלכא ובנוהי" - ודעביד הכי, לאו צדקה גמורה היא {והתניא: האומר: "סלע זה לצדקה בשביל שיחיו בני", ו"בשביל שאזכה לעולם הבא", הרי זה צדיק גמור! אלא קשיא - כאן בישראל, כאן באומות העולם

<<אנענה **רבי יהושע** ואמר: "צדקה תרומם גוי" - אלו ישראל, דכתיב: "ומי כעמך ישראל גוי אחד"; "וחסד לאומים חטאת" - כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין, חטא הוא להן, שאין עושין אלא כדי שתמשך מלכותן, שנאמר: (דניאל ד:כד) "להן מלכא מלכי ישפר עליך וחטיך בצדקה פרוק ועויתך במיחן עניין הן תהוי ארכא לשלותיך"

<<אנענה **רבן גמליאל** ואמר: "צדקה תרומם גוי" - אלו ישראל, דכתיב: "ומי כעמך ישראל גוי אחד"; "וחסד לאומים חטאת" - כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין, חטא הוא להן, שאין עושין אלא להתיהר בו, וכל המתיהר, נופל בגיהנם, שנאמר: (משלי כא) "זד יהיר לץ שמו עושה בעברת זדון", ואין עברה אלא גיהנם, שנאמר: (צפניה א) "יום עברה היום ההוא"

אמר **רבן גמליאל**: עדיין אנו צריכין למודעי! **רבי אליעזר המודעי** אומר: "צדקה תרומם גוי" - אלו ישראל, דכתיב: "ומי כעמך ישראל גוי אחד"; "וחסד לאומים חטאת" - כל צדקה וחסד שאומות העולם עושין, חטא הוא להן, שאין עושין אלא לחרף אותנו בו, שנאמר: (ירמיהו מ) "ויבא ויעש ה' כאשר דבר כי חטאתם לה' ולא שמעתם בקולו והיה לכם הדבר הזה"

מחברת בבא בתרא - א

<<<<נענה רבי נחוניא בן הקנה ואמר: "צדקה תרומם גוי וחסד" -
לישראל, ו"לאומים חטאת"

אמר להם רבן יוחנן בן זכאי לתלמידיו: נראין דברי רבי נחוניא בן
הקנה מדברי ומדבריכם! לפי שהוא נותן צדקה וחסד לישראל,
ולאומות העולם חטאת

מכלל דהוא נמי אמר! מאי היא? אדתניא: אמר להם רבן יוחנן
בן זכאי: כשם שהחטאת מכפרת על ישראל, כך צדקה מכפרת על
אומות העולם

איפרא הורמיז, אימיה דשבור מלכא, שדרה ארבע מאה דינרי
לקמיה דרבי אמי, ולא קבלינהו. שדרינהו קמיה דרבא, וקבלינהו
משום שלום מלכות. שמע רבי אמי, איקפד. אמר: גלית ליה
(ישעיהו כז) "ביבש קצירה תשברנה נשים באות מאירות אותה"?!
אורבא: משום שלום מלכות גורבי אמי נמי, משום שלום מלכות?!
אדאיבעי ליה למפלגינהו לעניי גוים גורבא נמי! אלעניי גוים
יהבינהו! גור' אמי דאיקפד הוא (יא,א) דלא סיימוה קמיה

תניא: אמרו עליו על בנימין הצדיק, שהיה ממונה על קופה של
צדקה. פעם אחת, באתה אשה לפניו בשני בצורת. אמרה לו:
"רבי! פרנסני!" אמר לה: "העבודה! שאין בקופה של צדקה כלום!"
אמרה לו: "רבי! אם אין אתה מפרנסני, הרי אשה ושבעה בניה
מתים!" עמד ופרנסה משלו. לימים, חלה ונטה למות. אמרו מלאכי
השרת לפני הקב"ה: "רבש"ע! אתה אמרת כל המקיים נפש אחת
מישראל כאילו קיים עולם מלא! ובנימין הצדיק, שהחיה אשה
ושבעה בניה, ימות בשנים מועטות הללו?!" מיד, קרעו לו גזר דינו.
תנא: הוסיפו לו עשרים ושתים שנה על שנותיו

מחברת בבא בתרא - א

תנו רבנן: מעשה במונבז המלך, שבזבז אוצרותיו ואוצרות אבותיו בשני בצורת. וחברו עליו אחיו ובית אביו, ואמרו לו: "אבותיך גנזו והוסיפו על של אבותם, ואתה מבזבזם!" אמר להם: "אבותי גנזו למטה, ואני גנזתי למעלה! שנאמר: (תהילים פה) "אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף"; אבותי גנזו במקום שהיד שולטת בו, ואני גנזתי במקום שאין היד שולטת בו! שנאמר: (תהילים פט) "צדק ומשפט מכון כסאך"; אבותי גנזו דבר שאין עושה פירות, ואני גנזתי דבר שעושה פירות! שנאמר: (ישעיהו ג) "אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו"; אבותי גנזו אוצרות ממון, ואני גנזתי אוצרות נפשות! שנאמר: (משלי יא) "פרי צדיק עץ חיים ולוקח נפשות חכם"; אבותי גנזו לאחרים, ואני גנזתי לעצמי! שנאמר: (דברים כד) "ולך תהיה צדקה"; אבותי גנזו לעולם הזה, ואני גנזתי לעולם הבא! שנאמר: (ישעיהו נח) "והלך לפניך צדקך כבוד ה' יאספך"'''

ואם קנה בה בית דירה, הרי הוא כאנשי העיר -- מתניתין דלא כרבן שמעון בן גמליאל, דתניא: **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אם קנה בה קרקע כל שהוא, הרי הוא כאנשי העיר {והא תניא: **רבן שמעון בן גמליאל** אומר: אם קנה שם קרקע הראויה לבית דירה, הרי הוא כאנשי העיר} אתרי תנאי, ואליבא דרבן שמעון בן גמליאל

משנה: אין חולקין את החצר עד שיהא ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה; ולא את השדה עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה. **ר' יהודה** אומר: עד שיהא בה תשעת חציי קבין לזה ותשעת חציי קבין לזה; ולא את הגינה עד שיהא בה חצי קב לזה וחצי קב לזה. **ר' עקיבא** אומר: בית רובע; ולא את הטרקלין, ולא את המורן, ולא את השובך, ולא את הטלית, ולא את המרחץ, ולא את בית הבד, ולא את בית השלחין, עד שיהא בהן כדי לזה

מחברת בבא בתרא - א

וכדי לזה - זה הכלל: כל שיחלק וישמו עליו, חולקין - ואם לאו, אין חולקין? אימתי? בזמן שאין שניהם רוצים! אבל בזמן ששניהם רוצים, אפילו פחות מכאן יחלוקו. וכתבי הקדש, אף על פי ששניהם רוצים, לא יחלוקו

גמרא: אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן: ארבע אמות שאמרו, חוץ משל פתחים. תניא נמי הכי: אין חולקים את החצר עד שיהא בה שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה - והא אנן תנן ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה?! - אלא שמע מינה כדרבי אסי! - שמע מינה!

ואיכא דרמי להו מירמא: תנן: אין חולקין את החצר עד שיהא בה ארבע אמות לזה וארבע אמות לזה {והתניא: שמונה אמות לזה ושמונה אמות לזה?!} אמר ר' אסי אמר ר' יוחנן: ארבע אמות שאמרו, חוץ משל פתחים

אמר **רב הונא:** חצר מתחלקת לפי פתחיה. ו**רב חסדא** אמר: נותנין ארבע אמות לכל פתח ופתח, והשאר חולקין בשוה. תניא כוותיה דרב חסדא: פתחים שבחצר, יש להן ארבע אמות - היה לזה פתח אחד ולזה שני פתחים, זה שיש לו פתח אחד נוטל ארבע אמות, וזה שיש לו שני פתחים נוטל שמונה אמות, והשאר חולקין בשוה. היה לזה פתח רחב שמונה אמות, נוטל שמונה אמות כנגד הפתח וארבע אמות בחצר {ארבע אמות בחצר, מאי עבידתייהו?!} אמר **אביי:** הכי קאמר: נוטל שמונה אמות באורך החצר, וארבע אמות ברוחב החצר

אמר **אמימר:** האי פירא דסופלי, יש לו ארבע אמות לכל רוח ורוח. ולא אמרן אלא דלא מייחד ליה פתחא, (**יא,ב**) אבל מייחד ליה פיתחא, אין לו אלא ארבע אמות לפני פתחו

מחברת בבא בתרא - א

אמר **רב הונא**: אכסדרה, אין לה ארבע אמות¹⁶ - טעמא מאי? משום פירוק משאו - הכא, אפשר דעייל לגואי ומפרק {מתיב **רב ששת**: אחד שערי בתים, ואחד שערי אכסדראות, יש להן ארבע אמות! ככי תניא ההיא, באכסדרה דבי רב {אכסדרה דבי רב, פשיטא! אידרונא מעליא הוא! |אלא באכסדרה רומייתא תנו רבנן: בית שער, אכסדרה, ומרפסת, יש להן ארבע אמות. היו חמשה בתים פתוחין למרפסת, אין להן אלא ארבע אמות בלבד

געא מיניה **ר' יוחנן מר' ינאי**: לול של תרנגולין - יש לו ארבע אמות או אין לו ארבע אמות? אמר ליה: טעמא מאי? משום פירוק משאו - הכא, מטפס ועולה, מטפס ויורד!

געא מיניה **רבא מרב נחמן**: בית, חציו מקורה וחציו אינו מקורה - יש לו ארבע אמות או אין לו ארבע אמות? אמר ליה: אין לו ארבע אמות! לא מבעיא קירוי מלגיו, דאפשר דעייל לגואי ומפרק, אלא אפילו קירוי כלפי חוץ - אפשר דעייל לגואי ומפרק

געא מיניה **רב הונא מרבי אמאי**: אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר - בני מבוי מעכבין עליו או אין מעכבין עליו? אמר ליה: בני מבוי מעכבין עליו

געא מיניה - לפי בני אדם מתחלקת, או לפי פתחים מתחלקת? אמר ליה: לפי בני אדם מתחלקת! ~תניא נמי הכי: זבל שבחצר, מתחלקת לפי פתחים; אכסניא, לפי בני אדם

אמר **רב הונא**: אחד מבני מבוי, שבקש לסתום כנגד פתחו, בני מבוי מעכבין עליו, שמרבה עליהן את הדרך {מיתיבי: חמש חצרות פתוחות למבוי, כולן משתמשות עם החיצונה, והחיצונה משתמשת לעצמה; והשאר משתמשות עם השניה, והשניה משתמשת לעצמה, ומשתמשת עם החיצונה - נמצאת פנימית משתמשת לעצמה ומשתמשת עם כל אחת ואחת

16 נל"ד הכי צ"ל: "אכסדרה, אין לה ארבע אמות - ארבע אמות, טעמא מאי? משום פירוק משאו - הכא וכו' "

מחברת בבא בתרא - א

תנאי היא, דתניא: אחד מבני מבוי שבקש להחזיר פתחו למבוי אחר - בני מבוי מעכבין עליו; היה סתום ובקש לפותחו, אין בני מבוי מעכבין עליו, דברי רבי. ר' שמעון בן אלעזר אומר: חמש חצרות הפתוחות למבוי, כולן משתמשות במבוי זו עם זו וְחצרות, מאן דכר שמיהו?! <חסורי מחסרא, והכי קתני: וכן חמש חצרות הפתוחות למבוי, כולן משתמשות עם החיצונה, והחיצונה משתמשת לעצמה; והשאר משתמשות עם השניה, והשניה משתמשת לעצמה, ומשתמשת עם החיצונה - נמצאת פנימית משתמשת לעצמה ומשתמשת עם כל אחת ואחת, דברי רבי. ר' שמעון בן אלעזר אומר: חמש חצרות הפתוחות למבוי, כולן משתמשות במבוי

אמר מר: היה סתום ובקש לפותחו, אין בני מבוי מעכבין עליו -- אמר רבא: לא שנו אלא שלא פרץ את פצימיו, אבל פרץ את פצימיו, בני מבוי מעכבין עליו. ~ אמר ליה אביי לרבא: תניא דמסייע לך: (יבא) בית סתום, יש לו ארבע אמות; פרץ את פצימיו, אין לו ארבע אמות. קבר שפתחו סתום, אינו מטמא כל סביביו; פרץ את פצימיו וסתמו, מטמא כל סביביו.¹⁷ בית סתום, אינו מטמא כל סביביו; פרץ את פצימיו, מטמא כל סביביו

אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן: מבואות המפולשות לעיר אחרת, ובקשו בני העיר לסותמן - בני אותה העיר מעכבין עליהן. לא מיבעי כי ליכא דרכא אחרינא דמעכבי, אלא אפילו כי איכא דרכא אחרינא נמי מעכבי! משום דרב יהודה אמר רב, דאמר רב יהודה אמר רב:¹⁸ מצר שהחזיקו בו רבים, אסור לקלקלו. כדרב גידל, דאמר ר' גידל: רבים שבררו דרך לעצמן, מה שבררו בברו¹⁹

אמר רב ענן אמר שמואל: מבואות המפולשין לרשות הרבים, ובקשו בני מבואות להעמיד להן דלתות - בני רשות הרבים מעכבין עליהן ^ סבור מינה: הני מילי בארבע אמות, כדר' זירא

17 כך הגרסה לפננו, והרש"ל מחקו

18 כך גרסת הב"ח, ולפננו חסר

19 כך הגרסה לפננו, והרש"ל מחקו

מחברת בבא בתרא - א

אמר רב נחמן, דאמר **רבי זירא** אמר **רב נחמן**: ארבע אמות הסמוכות לרשות הרבים, כרשות הרבים דמיין - ולא היא! התם, לענין טומאה - אבל הכא, זימנין דדחקי בני רשות הרבים ועיילי טובא

ולא את השדה, עד שיהא בה תשעה קבין לזה ותשעה קבין לזה. **ר' יהודה** אומר: עד שיהא בה תשעת חציי קבין לזה ותשעת חציי קבין לזה -- ולא פליגי - מר כי אתריה ומר כי אתריה גבבבל מאי? אמר **רב יוסף**: בי רדו יומא גמאי בי רדו יומא? - אי יומא זרעא, תרי יומא כרבא לא הוי! אי יומא כרבא, יומא דזרעא לא הוי! אי בעית אימא יומא דכרבא, דכריב ותני <אוי בעית אימא יומא דזרעא, בהדורי

דוולא - אמר **רב נחמן**: בי דאלו יומא

פרדסא - אמר **אבוה דשמואל**: בת שלשת קבין. תניא נמי הכי: האומר לחבירו: "מנת בכרם אני מוכר לך" - **סומכוס** אומר: לא יפחות משלשה קבין. אמר **ר' יוסי**: אין אלו אלא דברי נביאות!

גבבבל מאי? אמר **רבא בר קסנא**: תלת אציאתה בני תריסר גופני, כי היכי דרפיק גברא ביומא

אמר **רבי אבדימי דמן חיפה**: מיום שחרב בית המקדש, ניטלה נבואה מן הנביאים, וניתנה לחכמים; גאטו חכם לאו נביא הוא?! <הכי קאמר: אף על פי שניטלה מן הנביאים, מן החכמים לא ניטלה

אמר **אמימר**: וחכם עדיף מנביא, שנאמר: (תהילים צ) "ונביא לבב חכמה" - מי נתלה במי? הוי אומר: קטן נתלה בגדול!

אמר **אביי**: תדע! דאמר גברא רבה מילתא, ומתאמרא משמיה דגברא רבה אחרינא כוותיה! {אמר **רבא**: ומאי קושיא?! ודילמא

מחברת בבא בתרא - א

תרוייהו בני חד מזלא נינהו! | אלא אמר **רבא**: תדע! דאמר גברא רבה מילתא, ומתאמרא (**יב,ב**) משמיה דר' עקיבא בר יוסף כוותיה! {אמר **רב אשי**: ומאי קושיא?! דלמא להא מילתא בר מזליה הוא! | אלא אמר **רב אשי**: תדע! דאמר גברא רבה מילתא, ומתאמרא הלכה למשה מסיני כוותיה! {ודלמא כסומא בארובה! אלאו טעם יהיב?}

אמר ר' **יוחנן**: מיום שחרב בית המקדש, ניטלה נבואה מן הנביאים, וניתנה לשוטים ולתינוקות - ג' לשוטים מאי היא? ככי הא דמר בר **רב אשי**, דהוה קאי ברסתקא דמחוזא. שמעיה לההוא שוטה דקאמר: "ריש מתיבתא דמליך במתא מחסיא "טביומי" חתים" - אמר: "מאן חתים "טביומי" ברבנן? אנא! שמע מינה: לדידי קיימא לי שעתא!" קם אתא. אדאתא, אימנו רבנן לאותביה לרב אחא מדפתי ברישא. כיון דשמעי דאתא, שדור זוגא דרבנן לגביה לאימלוכי ביה. עכביה. הדר שדור זוגא דרבנן אחרינא. עכביה גביה, עד דמלו בי עשרה. כיון דמלו בי עשרה, פתח הוא ותנא ודרש, לפי שאין פותחין בכלה פחות מעשרה. קרי רב אחא אנפשיה: "כל המריעין לו, לא במהרה מטיבין לו. וכל המטיבין לו, לא במהרה מריעין לו"

ג' תנוקות, מאי היא? ככי הא, דבת רב חסדא הוה יתבה בכנפיה דאבוה. הווי יתבי קמיה רבא ורמי בר חמא. אמר לה: "מאן מינייהו בעית?" אמרה ליה: "תרוייהו!" אמר רבא: "ואנא בתרא!"

אמר ר' **אבדימי דמן חיפה**: קודם שיאכל אדם וישתה, יש לו שתי לבבות. לאחר שאוכל ושותה, אין לו אלא לב אחד. שנאמר: (איוב יא) "איש נבוב ילבב", וכתוב: (שמות כז) "נבוב לוחות", ומתרגמינן: "חליל לוחין"

אמר **רב הונא בריה דרב יהושע**: הרגיל ביין, אפילו לבו אטום כבתולה, יין מפקחו, שנאמר: (זכריה ט) "ותירוש ינובב בתולות"

מחברת בבא בתרא - א

גאמר **רב הונא ברי דרב יהושע**: פשיטא: חלק בכור וחלק פשוט, יהבינן ליה אחד מצרא ~ יבם מאי? אמר **אביי**: היא היא! גמאי טעמא? <"בכור" קרייה רחמנא!

<<**רבא** אמר: אמר קרא: (דברים כה) "והיה הבכור" - הוייתו כבכור, ואין חלוקתו כבכור

ההוא דזבן ארעא אמצרא דבי נשיה. כי קא פלגו, אמר להו: "פליגו לי אמצראי!" אמר **רבה**: כגון זה, כופין על מדת סדום

{מתקיף לה **רב יוסף**: אמרי ליה אחי: מעלינן ליה עלויא כי נכסי דבי בר מריון #והלכתא כרב יוסף

תרי ארעתא אתרי נגרי - אמר **רבה**: כגון זה, כופין על מדת סדום! {מתקיף לה **רב יוסף**: זמנין דהאי מדויל והאי לא מדויל! #והלכתא כרב יוסף

תרתני ארעתא²⁰ אחד נגרא. אמר **ר' יוסף**: כגון זה, כופין על מדת סדום! {מתקיף לה **אביי**: מצי אמר: "בעינא דאפיש אריסי!" #והלכתא כרב יוסף - אפושי אריסי²¹ לאו מילתא היא

(**יגא**) חד גיסא נגרא, וחד גיסא נהרא - פלגין לה בקרנא זול

ולא את הטרקלין, ולא את המורן, ולא את השובך, ולא את הטלית, ולא את המרחץ, ולא את בית הבד, ולא את בית השלחין, עד שיהא בהן כדי לזה וכדי לזה - זה הכלל: כל שיחלק ושמו עליו, חולקין - ואם לאו, אין חולקין גאימתי? בזמן שאין שניהם רוצים! אבל בזמן ששניהם רוצים, אפילו פחות מכאן יחלוקו. וכתבי הקדש, אף על פי ששניהם רוצים, לא יחלוקו -- גאין בהן כדי לזה וכדי לזה, מהו? **ארב יהודה** אמר: אית דינא ד"גוד או

20 כך גרסת הב"ח ולפננו חסר
21 כך גרסת הב"ח ולפננו חסר

מחברת בבא בתרא - א

אגוד" <<רב נחמן אמר: לית דינא ד"גוד או אגוד" {אמר ליה רבא לרב נחמן: לדידך, דאמרת לית דינא ד"גוד או אגוד", בכור ופשוט שהניח להן אביהן עבד ובהמה טמאה, כיצד עושין? אמר ליה: שאני אומר: עובד לזה יום אחד, ולזה שני ימים

{מיתבי: מי שחציו עבד וחציו בן חורין, עובד את רבו יום אחד ואת עצמו יום אחד, דברי בית הלל. בית שמאי אומרים: תקנתם את רבו, את עצמו לא תקנתם! לישא שפחה אינו יכול, לישא בת חורין אינו יכול - יבטל?! והלא לא נברא העולם אלא לפריה ורביה, שנאמר: (ישעיהו מה) "לא תהו בראה לשבת יצרה"! אלא כופין את רבו, ועושין אותו בן חורין, וכותבין שטר על חצי דמיו. וחזרו בית הלל להורות כדברי בית שמאי שאני הכא, ד"אגוד" איכא - "גוד" ליכא!

{תא שמע: שני אחין, אחד עני ואחד עשיר, והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד - עשאן לשכר, השכר לאמצע; עשאן לעצמו, הרי עשיר אומר לעני: (יג,ב) "קח לך עבדים, וירחצו במרחץ! קח לך זיתים, ובא ועשה בבית הבד!" אהתם נמי, "גוד" איכא, "אגוד" ליכא!

{תא שמע:²² כל שאילו יחלק ושמו עליו, חולקין - אם לאו, מעלין אותו בדמים אתנאי היא, דתניא: "טול אתה שיעור, ואני פחות", שומעין לו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין שומעין לו - היכי דמי? אילימא כדתני, מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל?! אלא לאו חסורי מחסרא, והכי קאמר: "טול אתה שיעור, ואני פחות", שומעין לו. ו"גוד או אגוד" נמי, שומעין לו. ואתא רבן שמעון בן גמליאל למימר: אין שומעין לו {לא! לעולם כדקתני! ודקאמרת "מאי טעמא דרבן שמעון בן גמליאל" - משום דאמר ליה: אי בדמי, לית לי דמי למיתן לך! ואי²³ במתנה, לא ניחא לי, דכתיב: (משלי טו) "ושונא מתנות יחיה"

22 הב"ח מוסיף: "זה הכלל"
23 כך גרסת הב"ח ולפננו חסר

מחברת בבא בתרא - א

אמר ליה **אביי לרב יוסף**: הא דרב יהודה, דשמואל היא! דתנן:
וכתבי הקודש, אף על פי ששניהם רוצים, לא יחלוקו. ואמר
שמואל: לא שנו אלא בכרך אחד, אבל בשני כריכות, חולקין - ואי
סלקא דעתך לית דינא ד"גוד או אגוד", מאי איריא בכרך אחד?!
- אפילו בשני כריכין נמי! אתרגמא **רב שלמן**: בששניהן רוצין

אמר **אמימר**: הלכתא: אית דינא ד"גוד או אגוד"! {אמר ליה **רב**
אשי לאמימר: הא דרב נחמן, מאי? אמר ליה: לא שמיעא לי! -
כלומר: לא סבירא לי! {ולא?! והא רבה בר חיננא ורב דימי בר
חיננא, שבק להו אבוה תרתי אמהתא - חדא ידעא אפיא ובשולי,
וחדא ידעא פילכא ונוולא. ואתו לקמיה **דרבא**. ואמר להו: לית
דינא ד"גוד או אגוד" כשאני התם, דלמר מיבעי ליה תרוייהו,
ולמר מיבעי ליה תרוייהו - כי קאמר ליה "שקול את חדא ואנא
חדא", לאו "גוד או אגוד" הוא!

{²⁴ והא כתבי הקדש, דתרוייהו מיבעי להו, ואמר **שמואל**: לא שנו
אלא בכרך אחד, אבל בשני כריכין, חולקין אהא תרגמא **רב**
שלמן: בששניהן רוצין²⁵

תנו רבנן: מדביק אדם תורה נביאים וכתובים כאחד, דברי ר'
מאיר. ר' **יהודה** אומר: תורה בפני עצמה, נביאים בפני עצמן,
וכתובים בפני עצמן. **וחכמים** אומרים: כל אחד ואחד בפני עצמו.
ואמר **רבי יהודה**: מעשה בביתוס בן זונין, שהיו לו שמנה נביאים
מדובקין כאחד, על פי ר' **אלעזר בן עזריה**. **וחכמים**²⁶ אומרים: לא
היו לו אלא אחד אחד בפני עצמו

אמר **רבי**: מעשה, והביאו לפנינו תורה נביאים וכתובים מדובקים
כאחד, והכשרנום

---

24 לפננו: "וכי לא מצי למימר הכי", והרש"ל מחקו

25 כך דרסת הב"ח, ולפננו: "בשרצו"

26 כך דרסת הב"ח, ולפננו: "יש אומרים"

מחברת בבא בתרא - א

בין חומש לחומש של תורה, ארבעה שיטין. וכן בין כל נביא לנביא. ובנביא של שנים עשר, שלשה שיטין. ומסיים מלמטה, ומתחיל מלמעלה

תנו רבנן: הרוצה לדבק תורה נביאים וכתובים כאחד, מדבק ועושה בראשו כדי לגול עמוד, ובסופו כדי לגול היקף, ומסיים מלמטה, ומתחיל מלמעלה. **(יד,א)** ואם בא לחתוך, חותך - גמאי קאמר? אהכי קאמר: שאם בא לחתוך, חותך

{ורמינהי: תחלת ספר וסופו, כדי לגול - כדי לגול מאי? אי כדי לגול עמוד, קשיא "הקף"; אי כדי לגול הקף, קשיא "עמוד" אמר ר' נחמן בר יצחק: לצדדין קתני <רב אשי אמר: כי תניא, ההיא בספר תורה, כדתניא: כל הספרים נגללים מתחלתן לסופן, וספר תורה נגלל לאמצעיתו, ועושה לו עמוד אילך ואילך. אמר ר' אליעזר בר' צדוק: כך היו כותבי ספרים שבירושלים עושין ספריהם

תנו רבנן: אין עושין ספר תורה, לא ארכו יותר על הקיפו, ולא הקיפו יותר על ארכו. שאלו את רבי: שיעור ספר תורה בכמה? אמר להן: בגויל ששה ג' בקלף בכמה? איני יודע!
רב הונא כתב שבעין ספרי דאורייתא, ולא איתרמי ליה אלא חד.
רב אחא בר יעקב כתב חד אמשכיה דעיגלי, ואיתרמי ליה. יהבו ביה רבנן עינייהו ונח נפשיה

אמרו ליה רבנן לרב המנונא: כתב רבי אמי ארבע מאה ספרי תורה! אמר להו: דילמא (דברים לג) "תורה צוה לנו משה" כתב! אמר ליה רבא לר' זירא: נטע ר' ינאי ארבע מאה כרמי. אמר ליה: דילמא שתים כנגד שתים ואחת יוצא זנב!

{מיתבי: ארון שעשה משה, אמתים וחצי ארכו, ואמה וחצי רחבו, ואמה וחצי קומתו, באמה בת ששה טפחים. והלוחות, ארכן ששה,

מחברת בבא בתרא - א

ורחבן ששה, ועביין שלשה - מונחות כנגד ארכו של ארון. כמה לוחות אוכלות בארון? שנים עשר טפחים! נשתיירו שם שלשה טפחים - צא מהן טפח, חציו לכותל זה, וחציו לכותל זה - נשתיירו שם שני טפחים, שבהן ספר תורה מונח, שנאמר: (מלכים א ח) "אין בארון רק שני לוחות האבנים אשר הניח שם משה בחרב" - מאי "אין בארון רק"? - מיעוט אחר מיעוט, ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות ספר תורה שמונח בארון. פירנסת ארון לארכו - צא ופרנס ארון לרחבו! - כמה לוחות אוכלות בארון? ששה טפחים! נשתיירו שם שלשה טפחים. צא מהן טפח חציו לכותל זה, וחציו לכותל זה - נשתיירו שם שני טפחים, שלא יהא ספר תורה נכנס ויוצא כשהוא דחוק, דברי ר' מאיר. ר' יהודה אומר: באמה בת חמשה טפחים - והלוחות, ארכן ששה, ורחבן ששה, ועביין שלשה, מונחות באורכו של ארון. כמה לוחות אוכלות בארון? שנים עשר טפחים! - נשתייר שם חצי טפח, אצבע לכותל זה, ואצבע לכותל זה. פירנסת ארון לארכו - צא ופרנס ארון לרחבו! כמה לוחות אוגדות²⁷ בארון? ששה טפחים! נשתייר שם טפח ומחצה - צא מהן חצי טפח - אצבע לכותל זה, ואצבע²⁸ לכותל זה - נשתייר שם טפח, שבו עמודין עומדין, שנאמר: (שיר השירים ג) "אפריון עשה לו המלך שלמה מעצי הלבנון עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה". וארגז ששיגרו בו פלשתים דורון לאלהי ישראל, מונח מצדו, שנאמר: (שמואל א ו) "ואת כלי הזהב אשר השבותם לו אשם תשימו בארגז מצדו ושלחתם אותו והלך". ועליו ספר תורה מונח, שנאמר: (דברים לא) "לקוח את ספר התורה הזה ושמנתם אותו מצד ארון ברית ה'" - מצד הוא מונח, ולא בתוכו! ומה אני מקיים "אין בארון רק"? לרבות (יז,ב) שברי לוחות, שמונחים בארון - ואי סלקא דעתך ספר תורה הקיפו ששה טפחים, מכדי כל שיש בהקיפו שלשה טפחים יש בו רוחב טפח, וכיון דלאמצעיתו נגלל,

27 יש גורסים "אוכלות"

28 כך גרסת הב"ח, ולננו: "ואצבע ומחצה" בשניהם

מחברת בבא בתרא - א

נפיש ליה מתרי טפחא רווחא דביני ביני בתרי פושכי, היכי יתיב?!
אמר **רב אחא בר יעקב**: ספר עזרה, לתחלתו הוא נגלל וְאֶכְתִּי,
תרי בתרי היכי יתיב?! אמר **רב אשי**: דכריך ביה פורתא, וכרכיה
לעיל

זור' יהודה, מקמי דליתי ארגז, ספר תורה היכי הוה יתיב?! כדפא
הוה נפיק מיניה, ויתיב עילוה ספר תורה. זור' מאיר, האי "מצד
ארון", מאי עביד ליה?! אהווא מיבעי ליה דמתנח ליה מצד, ולא
מתנח ביני לוחי, ולעולם בגויה מן הצד זור' מאיר, עמודים היכא
הוּו קיימי?! אמבראי! זור' מאיר, שברי לוחות דמונחין בארון, מנא
לן?! אנפקא ליה מדרב הונא, דאמר **רב הונא**: מאי דכתיב:
(שמואל ב ו) "אשר נקרא שם שם ה' צבאות יושב הכרובים עליו"
- מלמד שלוחות ושברי לוחות מונחים בארון וְאֶיֶדְךָ: ההוא מבעי
ליה לכדרבי יוחנן, דאמר ר' יוחנן אמר ר' שמעון בן יוחאי: מלמד
שהשם וכל כינויו מונחין בארון וְאֶיֶדְךָ נמי, מיבעי ליה להכי! |
אין הכי נמי! אלא שברי לוחות, דמונחין בארון, מנא ליה? -
נפקא ליה מדתני רב יוסף, דתני **רב יוסף**: (דברים י) "אשר שברת
ושמתם" - מלמד שהלוחות ושברי לוחות מונחין בארון וְאֶיֶדְךָ:
ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש, דאמר **ריש לקיש**: "אשר שברת" -
אמר לו הקב"ה למשה: "יישר כחך ששברת!"

תנו רבנן: סדרן של נביאים: יהושע, ושופטים, שמואל, ומלכים,
ירמיה, ויחזקאל, ישעיה, ושנים עשר וְאֶיֶדְךָ הושע קדים, דכתיב:
(הושע א) "תחלת דבר ה' בהושע" - וכי עם הושע דבר תחלה?!
והלא ממשה ועד הושע כמה נביאים היו! - ואמר ר' יוחנן: שהיה
תחלה לארבעה נביאים שנתנבאו באותו הפרק, ואלו הן: הושע,
וישעיה, עמוס, ומיכה - וליקדמיה להושע ברישא! כיון דכתיב
נבואתיה גבי חגי זכריה ומלאכי, וחגי זכריה ומלאכי סוף נביאים
הוּו, חשיב ליה בהדיהו וְאֶיֶדְךָ לוחדיה, וליקדמיה?! איידי
דזוטר, מירכס! וְאֶיֶדְךָ ישעיה קדים מירמיה ויחזקאל, ליקדמיה

מחברת בבא בתרא - א

לישעיה ברישא! כיון דמלכים סופיה חורבנא, וירמיה כוליה חורבנא, ויחזקאל רישיה חורבנא וסיפיה נחמתא, וישעיה כוליה נחמתא - סמכינן חורבנא לחורבנא ונחמתא לנחמתא

סידרן של כתובים: רות, וספר תהלים, ואיוב, ומשלי, קהלת, שיר השירים, וקינות, דניאל, ומגילת אסתר, עזרא, ודברי הימים { ולמאן דאמר איוב בימי משה היה, ליקדמיה לאיוב ברישא?! }
אאתחולי בפורענותא, לא מתחלינן! {רות נמי, פורענות היא! }
פורענות דאית ליה אחרית! דאמר **רבי יוחנן**: למה נקרא שמה "רות"? שיצא ממנה דוד, שריוהו להקב"ה בשירות ותושבחות!

גומי כתבן? אמשה כתב ספרו, ופרשת בלעם, ואיוב; יהושע כתב ספרו, ושמונה פסוקים שבתורה; שמואל כתב ספרו, ושופטים, ורות; דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים: על ידי אדם הראשון, על ידי מלכי צדק, ועל ידי אברהם, ועל ידי משה, ועל ידי הימן, ועל ידי ידותון, ועל ידי אסף, **(טו,א)** ועל ידי שלשה בני קרח; ירמיה כתב ספרו, וספר מלכים, וקינות; חזקיה וסיעתו כתבו (ימש"ק סימן) ישעיה, משלי, שיר השירים, וקהלת; אנשי כנסת הגדולה כתבו (קנד"ג סימן) יחזקאל, ושנים עשר, דניאל, ומגילת אסתר; עזרא כתב ספרו, ויחס של דברי הימים עד לו - מסייעא ליה לרב, דאמר **רב יהודה** אמר **רב**: לא עלה עזרא מבבל עד שיחס עצמו ועלה. ומאן אסקיה? נחמיה בן חכליה!

אמר מר: יהושע כתב ספרו ושמונה פסוקים שבתורה -- תניא כמאן דאמר שמונה פסוקים שבתורה יהושע כתבן, דתניא: (דברים לד) "וימת שם משה עבד ה'" - וְאִפְשַׁר מֹשֶׁה מֵת, ²⁹ וכתב "וימת שם משה"?! - אלא עד כאן כתב משה - מכאן ואילך כתב יהושע, דברי **ר' יהודה**, ואמרי לה: **ר' נחמיה**. אמר לו **ר' שמעון**: וְאִפְשַׁר סֵפֶר תּוֹרָה חֹסֵר אוֹת אַחַת, וְכָתִיב: (דברים לא) "לקוח את ספר התורה הזה"?! אלא עד כאן הקב"ה אומר, ומשה אומר וכותב - מכאן ואילך הקב"ה אומר, ומשה כותב בדמע, כמו

29 כד לפננו, וש גורסים "חי"

מחברת בבא בתרא - א

שנאמר להלן: (ירמיהו לו) "ויאמר להם ברוך מפיו יקרא אלי את כל הדברים האלה ואני כותב על הספר בדיו"

זכמאן אזלא הא דאמר ר' יהושע בר אבא אמר רב גידל אמר רב: שמונה פסוקים שבתורה, יחיד קורא אותן? ^ לימא ר' יהודה היא, ודלא כר' שמעון! אפילו תימא ר' שמעון - הואיל ואשתנו, אשתנו!

יהושע כתב ספרו -- {והכתיב: (יהושע כד) "וימת יהושע בן נון עבד ה'"?! <דאסקיה אלעזר {והכתיב: (יהושע כד) "ואלעזר בן אהרן מת"?! | <דאסקיה פנחס!

שמואל כתב ספרו -- {והכתיב: (שמואל א כח) "ושמואל מת"?! <דאסקיה גד החוזה ונתן הנביא

דוד כתב ספר תהלים על ידי עשרה זקנים - {וליחשוב נמי איתן האזרחי?! אמר רב: איתן האזרחי, זה הוא אברהם! - כתיב הכא: (תהילים פט) "איתן האזרחי", וכתב התם: (ישעיהו מא) "מי העיר ממזרח צדק יקראהו לרגלו יתן לפניו גוים ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו" {קא חשיב משה, וקא חשיב הימן, והאמר רב: הימן זה משה - כתיב הכא "הימן", וכתב התם (במדבר יב) "בכל ביתי נאמן הוא"! אתרי "הימן" הוו!

משה כתב ספרו ופרשת בלעם ואיוב -- מסייעא ליה לר' לוי בר לחמא, דאמר ר' לוי בר לחמא: איוב בימי משה היה - כתיב הכא: (איוב יט) "מי יתן אפוא ויכתבון מלי", וכתב התם: (שמות לג) "ובמה יודע אפוא" {ואימא: בימי יצחק - דכתיב: (בראשית כז) "מי אפוא הוא הצד ציד"?! {ואימא: בימי יעקב - דכתיב: (בראשית מג) "אם כן אפוא זאת עשו"?! {ואימא: בימי יוסף - דכתיב: (בראשית לז) "איפה הם רועים"?! <לא סלקא דעתך, דכתיב: (איוב יט) "מי יתן בספר ויוחקו", ומשה הוא דאיקרי "מחוקק", דכתיב: (דברים לג) "וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק ספון"

רבא אמר: איוב בימי מרגלים היה - כתיב הכא: (איוב א) "איש היה בארץ עוץ איוב שמו", וכתיב התם: (במדבר יג) "היש בה עץ" {מי דמי?! הכא "עוץ", התם "עץ"! אהכי קאמר להו משה לישראל: "ישנו לאותו אדם ששנותיו ארוכות כעץ ומגין על דורו כעץ"

יתיב ההוא מרבנן קמיה דר' **שמואל בר נחמני**, ויתיב וקאמר: איוב לא היה ולא נברא, אלא משל היה! {אמר ליה: עליך אמר קרא: "איש היה בארץ עוץ איוב שמו"! אלא מעתה: (שמואל ב יב) "ולרש אין כל כי אם כבשה אחת קטנה אשר קנה ויחיה ותגדל עמו ועם בניו יחדו" - מי הוה אלא משל בעלמא?! הכא נמי, משל בעלמא! {אם כן, שמו ושם עירו למה?!

רבי יוחנן ורבי אלעזר, דאמרי תרוייהו: איוב מעולי גולה היה, ובית מדרשו בטבריא היה {מיתיבי: ימי שנותיו של איוב משעה שנכנסו ישראל למצרים ועד שיצאו (טו, ב) אימא: "כמשעה שנכנסו ישראל למצרים ועד שעה שיצאו" {מיתיבי: שבעה נביאים נתנבאו לאומות העולם, ואלו הן: בלעם, ואביו, ואיוב, אליפז התימני, ובלדד השוחי, וצופר הנעמתי, ואליהוא בן ברכאל הבוזי! <אמר ליה:³⁰ וליטעמיד, אליהוא בן ברכאל לאו מישראל הוה?! והא כתיב: (איוב לב:ב) "ממשפחת רם" - אלא אינבוי אינבי לאומות העולם - הכי נמי איוב, אינבוי אינבי לאומות העולם! {אטו כולהו נביאי, מי לא אינבוי לאומות העולם?! אהתם, עיקר נביאותייהו לישראל - הכא, עיקר נביאותייהו לאומות העולם {מיתיבי: חסיד היה באומות העולם, ו"איוב" שמו, ולא בא לעולם אלא כדי לקבל שכרו. הביא הקב"ה עליו יסורין - התחיל מחרף ומגדף; כפל לו הקב"ה שכרו בעולם הזה, כדי לטרדו מן העולם הבא

אתנאי היא, דתניא: **רבי אלעזר** אומר: איוב, בימי שפוט השופטים היה, שנאמר: (איוב כז) "הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו" - איזה דור שכולו הבל? הוי אומר: זה דורו של שפוט השופטים. **רבי יהושע בן קרחה** אומר: איוב בימי אחשורוש היה, שנאמר: (איוב מב) "ולא נמצא נשים יפות כבנות איוב בכל הארץ" - איזהו דור שנתבקשו בו נשים יפות? הוי אומר: זה דורו של אחשורוש! {ואימא: בימי דוד, דכתיב: (מלכים א א) "ויבקשו נערה יפה" - התם, "בכל גבול ישראל" - הכא, "בכל הארץ". **רבי נתן** אומר: איוב, בימי מלכות שבא היה, שנאמר: (איוב א) "ותפל שבא ותקחם". **וחכמים** אומרים: איוב בימי כשדים היה, שנאמר: (איוב א) "כשדים שמו שלשה ראשים". **ויש אומרים**: איוב בימי יעקב היה, ודינה בת יעקב נשא - כתיב הכא: (איוב ב) "כדבר אחת הנבלות תדברי", וכתב התם: (בראשית לד) "כי נבלה עשה בישראל"

וכולהו תנאי סבירא להו דאיוב מישראל הוה, לבר מיש אומרים. דאי סלקא דעתך מאומות העולם הוה, בתר דשכיב משה, מי שריא שכינה על גוים?! והא אמר מר: בקש משה שלא תשרה שכינה על גוים, ונתן לו, שנאמר: (שמות לג) "ונפלינו אני ועמך" אמר **ר' יוחנן**: דורו של איוב, שטוף בזמה היה, שנאמר: "הן אתם כולכם חזיתם ולמה זה הבל תהבלו", וכתב: (שיר השירים ז) "שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה בדך" {ואימא: בנבואה, דכתיב: (ישעיהו א) "חזון ישעיהו בן אמוץ"?! <אם כן, "למה זה הבל תהבלו", למה לי?!

ואמר **ר' יוחנן**: מאי דכתיב: (רות א) "ויהי בימי שפוט השופטים"? - דור ששופט את שופטיו! אומר לו: "טול קיסם מבין עיניך"³¹, אומר לו: "טול קורה מבין עיניך!" אמר לו: (ישעיהו א) "כספך היה לסיגים", אמר לו: "סבאך מהול במים"

---

31 כן לפנינו, וכן ברש"י, ובפסחים: "שינד"

אמר ר' שמואל בר נחמני אמר ר' יונתן: כל האומר "מלכת שבא" אשה היתה, אינו אלא טועה! מאי "מלכת שבא"? מלכותא דשבא!

(איוב א) "ויהי היום ויבאו בני האלהים להתיצב על ה' ויבא גם השטן בתוכם ויאמר ה' אל השטן מאין תבא ויען השטן ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה" - אמר לפניו: "רבש"ע! שטתי בכל העולם כולו, ולא מצאתי נאמן כעבדך אברהם, שאמרת לו: (בראשית יג) "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה", ואפילו הכי, בשעה שלא מצא מקום לקבור את שרה עד שקנה בארבע מאות שקל כסף, לא הרהר אחר מדותיך! (איוב א) "ויאמר ה' אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע"

אמר ר' יוחנן: גדול הנאמר באיוב יותר ממה שנאמר באברהם, דאילו באברהם כתיב: (בראשית כב) "כי עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה", ובאיוב כתיב: (איוב א) "איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע" - מאי "וסר מרע"? אמר ר' אבא בר שמואל: איוב וותרן בממונו היה! מנהגו של עולם, נותן חצי פרוטה לחנוני - איוב ויתרה משלו!

(איוב א) "ויען השטן את ה' ויאמר החנם ירא איוב אלהים הלא אתה סכת בעדו ובעד ביתו ובעד כל אשר לו מסביב מעשה ידיו ברכת ומקנהו פרץ בארץ" -- גמאי "מעשה ידיו ברכת"? אמר ר' שמואל בר רב יצחק: כל הנוטל פרוטה מאיוב מתברך! גמאי "ומקנהו פרץ בארץ"? אמר ר' יוסי בר חנינא: מקנהו של איוב פרצו גדרו של עולם! מנהגו של עולם, זאבים הורגים העזים - מקנהו של איוב, עזים הורגים את הזאבים!

"ואולם שלח נא ידך וגע בכל אשר לו אם לא על פניך יברכך ויאמר ה' אל השטן הנה כל אשר לו בידך רק אליו אל תשלח ידך ויצא השטן מעם פני ה' ויהי היום ובניו ובנותיו אוכלים ושותים יין בבית אחיהם הבכור ומלאך בא אל איוב ויאמר הבקר היו

מחברת בבא בתרא - א

חורשות והאתונות רעות על ידיהם ותפל שבא ותקחם ואת הנערים הכו לפי חרב ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך" -- גמאי "הבקר היו חורשות והאתונות רעות על ידיהם?" אמר ר' יוחנן: מלמד שהטעימו הקב"ה לאיוב (טז,א) מעין העולם הבא

"עוד זה מדבר וזה בא ויאמר אש אלהים נפלה מן השמים ותבער בצאן ובנערים ותאכלם ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך. עוד זה מדבר וזה בא ויאמר כשדים שמו שלשה ראשים ויפשטו על הגמלים ויקחום ואת הנערים הכו לפי חרב ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך. עוד זה מדבר וזה בא ויאמר בניך ובנותיך אוכלים ושותים יין בבית אחיהם הבכור והנה רוח גדולה באה מעבר המדבר ויגע בארבע פנות הבית ויפול על הנערים וימותו ואמלטה רק אני לבדי להגיד לך. ויקם איוב ויקרע את מעילו ויגז את ראשו ויפל ארצה וישתחו. ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה. ה' נתן וה' לקח יהי שם ה' מבורך. בכל זאת לא חטא איוב ולא נתן תפלה לאלהים. ויהי היום ויבואו בני האלהים להתיצב על ה' ויבוא גם השטן בתוכם להתיצב על ה' ויאמר ה' אל השטן אי מזה תבא ויען השטן את ה' ויאמר משוט בארץ ומהתהלך בה" - אמר לפניו: "רבש"ע! שטתי בכל העולם, ולא מצאתי כעבדך אברהם! שאמרת לו: (בראשית יג) "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה". ובשעה שבקש לקבור שרה, לא מצא מקום לקבורה. ולא הרהר אחר מדותיך!"

"ויאמר ה' אל השטן השמת לבך אל עבדי איוב כי אין כמוהו בארץ איש תם וישר ירא אלהים וסר מרע ועודנו מחזיק בתומתו ותסיתני בו לבלעו חנם" - אמר רבי יוחנן: אלמלא מקרא כתוב, אי אפשר לאומרו! כאדם שמסיתין אותו, וניסת!

במתניתא תנא: יורד ומתעה, ועולה ומרגיז. נוטל רשות, ונוטל נשמה

מחברת בבא בתרא - א

"ויען השטן את ה' ויאמר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו. אולם שלח נא ידך וגע אל עצמו ואל בשרו אם לא אל פניך יברכך. ויאמר ה' אל השטן הנו בידך אך את נפשו שמור. ויצא השטן מאת פני ה' ויך את איוב בשחין רע מכף רגלו עד קדקדו" - אמר **רבי יצחק**: קשה צערו של שטן יותר משל איוב! משל לעבד שאמר לו רבו: "שבור חבית ושמור את יינה!"

אמר **ריש לקיש**: הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות - הוא שטן, דכתיב: (איוב ב) "ויצא השטן מאת פני ה'"; הוא יצר הרע - כתיב התם: (בראשית ו) "רק רע כל היום", וכתיב הכא: "רק אליו אל תשלח ידך"; הוא מלאך המות, דכתיב: "אך³² את נפשו שמור" - אלמא בדידיה קיימא!³³

אמר **ר' לוי**: שטן ופנינה, לשם שמים נתכוונו - שטן, כיון דחזיא להקדוש ברוך הוא דנטיה דעתיה בתר איוב, אמר: "חס ושלוס מינשי ליה לרחמנותיה דאברהם!"; פנינה, דכתיב: (שמואל א א) "וכעסתי צרתה גם כעס בעבור הרעימה"

דרשה רב אחא בר יעקב בפפוניא - אתא שטן, נשקיה לכרעיה!
"בכל זאת לא חטא איוב בשפתיו" - אמר **רבא**: בשפתיו לא חטא - בלבו חטא! מאי קאמר? (איוב ט:כד) "ארץ נתנה ביד רשע פני שופטיה יכסה אם לא איפו מי הוא" אמר **רבא**: בקש איוב להפוך קערה על פיה! אמר ליה **אביי**: לא דבר איוב אלא כנגד השטן!

כתנאי: "ארץ נתנה ביד רשע" - **רבי אליעזר** אומר: בקש איוב להפוך קערה על פיה. אמר לו **רבי יהושע**: לא דבר איוב אלא כלפי שטן

(איוב יז) "על דעתך כי לא ארשע ואין מידך מציל" - אמר **רבא**: בקש איוב לפטור את כל העולם כולו מן הדין. אמר לפניו: "רבנו של עולם! בראת שור פרסותיו סדוקות, בראת חמור פרסותיו

32 לפננו: "רק"

33 כך נראה הגרסה הנכונה, שמקיש שני הפסוקים שיש בהם "רק", והפסוק שיש בו "אך" הוא ראה שהוא מלאך המות. וכן בעין יעקוב, אלא ששם הלשון קצת אחרת

מחברת בבא בתרא - א

קלוטות; בראת גן עדן, בראת גיהנם; בראת צדיקים, בראת רשעים - מי מעכב על ידך?! ומאי אהדרו ליה חבריה דאיוב? (איוב טו:ד) "אף אתה תפר יראה ותגרע שיחה לפני אל" - ברא הקדוש ברוך הוא יצר הרע - ברא לו תורה תבלין!

דרש **רבא**: מאי דכתיב: (איוב כט) "ברכת אובד עלי תבא ולב אלמנה ארנין"? - "ברכת אובד עלי תבא" - מלמד שהיה גוזל שדה מיתומים, ומשביחה ומחזירה להן; "ולב אלמנה ארנין" - דכל היכא דהוה³⁴ אלמנה דלא הוו נסבי לה, הוה אזיל שדי שמיה עילוה, והוו אתו נסבי לה

(איוב ו) "לו שקול ישקל כעשי והותי במאזנים ישאו יחד" - אמר **רב**³⁵: עפרא לפומיה דאיוב! חברותא כלפי שמיא!

(איוב ט) "לו³⁶ יש בינינו מוכיח ישת ידו על שנינו" - אמר **רב**: עפרא לפומיה דאיוב! כלום יש עבד שמוכיח את רבו!

(איוב לא) "ברית כרתי לעיני ומה אתבונן על בתולה" - אמר **רבא**³⁷: איהו, באחרניתא - אברהם, אפילו בדידיה לא איסתכל! דכתיב: (בראשית יב) "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את" - מכלל דמעיקרא לא הוה ידע לה

(איוב ז) "כלה ענן וילך כן יורד שאול לא יעלה" - אמר **רבא**: מכאן שכפר איוב בתחיית המתים

(איוב ט) "אשר בשערה ישופני והרבה פצעי חנם" - אמר **רבה**³⁸: איוב בסערה חרף - ובסערה השיבוהו! - בסערה חרף, דכתיב: "אשר בשערה ישופני" - אמר לפניו: "רבנו של עולם! שמא רוח סערה עברה לפניך, ונתחלף לך בין איוב לאויב?" - בסערה השיבוהו, דכתיב: (איוב לח) "ויען ה' את איוב מן הסערה ויאמר.

---

34 לפננו: "איכא"

35 יש גורסים "רבא", וכן להלן

36 כך לפננו, אבל במסורה שלנו "לא"

37 כך גרסת הב"ח, אבל לפננו גם פה: "עפרא לפומיה דאיוב!"

38 יש גורסים "רבא"

מחברת בבא בתרא - א

מי זה מחשיך עצה במילין בלי דעת. אזר נא כגבר חלציד אשאלך והודיעני" - אמר לו: הרבה נימין בראתי באדם, וכל נימא ונימא בראתי לה גומא בפני עצמה, שלא יהו שתים יונקות מגומא אחת. שאלמלי שתים יונקות מגומא אחת, מחשיכות מאור עיניו של אדם! - בין גומא לגומא לא נתחלף לי - בין איוב לאיוב נתחלף לי?!

(איוב לח:כה) "מי פלג לשטף תעלה" - הרבה טיפין בראתי בעבים, וכל טיפה וטיפה בראתי לה דפוס בפני עצמה, כדי שלא יהו שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד. שאלמלי שתי טיפין יוצאות מדפוס אחד, מטשטשות את הארץ, ואינה מוציאה פירות! - בין טיפה לטיפה לא נתחלף לי - בין איוב לאיוב נתחלף לי? !מאי משמע דהאי "תעלה" לישנא דדפוס היא? אמר **רבה בר שילא**: דכתיב: (מלכים א יח) "ויעש תעלה כבית סאתים זרע"

(איוב לח:כה) "ודרך לחזיז קולות" - הרבה קולות בראתי בעבים, וכל קול וקול בראתי לו שביל בפני עצמו, כדי שלא יהו שתי קולות יוצאות משביל אחד. שאלמלי שתי קולות יוצאות משביל אחד, מחריבין את כל העולם! - בין קול לקול לא נתחלף לי - בין איוב לאיוב נתחלף לי?!

(איוב לט) "הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור" - יעלה זו, אכזרית על בניה! בשעה שכורעת (**טז,ב**) ללדת, עולה לראש ההר, כדי שיפול ממנה וימות. ואני מזמין לה נשר, שמקבלו בכנפיו ומניחו לפניו. ואלמלי מקדים רגע אחד, או מתאחר רגע אחד, מיד נופל ומת³⁹! - בין רגע לרגע לא נתחלף לי - בין איוב לאיוב נתחלף לי?!

(איוב לט) "חולל אילות תשמור" - אילה זו, רחמה צר. בשעה שכורעת ללדת, אני מזמין לה דרקון שמכישה בבית הרחם, ומתרפה ממולדה. ואלמלי מקדים רגע אחד או מאחר רגע אחד,

---

39 כך גרסת הב"ח ולפננו חסר "נופל ו"

מחברת בבא בתרא - א

מיד מתה! בין רגע לרגע לא נתחלף לי - בין איוב לאיוב נתחלף לי?!

(איוב לד:לה) "איוב לא בדעת ידבר ודבריו לא בהשכל" וכתוב (איוב מב) "כי לא דברתם אלי נכונה כעבדי איוב"⁴⁰ - אמר **רבא**: מכאן שאין אדם נתפס בשעת צערו

(איוב ב) "וישמעו שלשת רעי איוב את כל הרעה הזאת הבאה עליו ויבאו איש ממקומו אליפז התימני ובלדד השוחי וצופר הנעמתי ויועדו יחדו לבוא לנוד לו ולנחמו" - גמאי "ויועדו יחדו"? <אמר **רב יהודה** אמר **רב**: מלמד שנכנסו כולן בשער אחד ותנא: בין כל אחד ואחד שלש מאות פרסי גמנא הוּו ידעי? <איכא דאמרי: כלילא הוה להו <אאיכא דאמרי: אילני הוה להו, וכיון דכמשי, הוּו ידעי. אמר **רבא**: היינו דאמרי אינשי: "או חברא כחברי דאיוב, או מיתותא"

(בראשית ו) "ויהי כי החל האדם לרוב על פני האדמה ובנות יולדו להם" - **רבי יוחנן** אמר: רביה באה לעולם. **ריש לקיש** אמר: מריבה באה לעולם. אמר ליה ריש לקיש לרבי יוחנן: {לדידך, דאמרת רבייה באה לעולם, מפני מה לא נכפלו בנותיו של איוב?! <אמר לו: נהי דלא נכפלו בשמות, אבל נכפלו ביופי! דכתיב: (איוב מב) "ויהי לו שבענה בנים ושלוש בנות ויקרא שם האחת ימימה ושם השנית קציעה ושם השלישית קרן הפוך" - "ימימה" - שהיתה דומה ליום; "קציעה" - שהיה ריחה נודף כקציעה; "קרן הפוך" - אמרי **דבי רבי שילא**: שדומה לקרנא דקרש {מחייכו עלה במערבא: קרנא דקרש, לקותא היא! |אלא אמר **רב חסדא**: ככורכמא דרישקא במיניה, שנאמר: (ירמיהו ד) "כי תקרעי בפוך" רבי שמעון ברבי איתילידא ליה ברתא. הוה קא חלש דעתיה. אמר ליה אבוה: "רביה באה לעולם!" אמר ליה **בר קפרא**: תנחומין

40 כד הגרסה לפננו, ורש"ל מחקו

מחברת בבא בתרא - א

של הבל ניחמד אבוד! דתניא: אי אפשר לעולם בלא זכרים ובלא נקבות, אלא אשרי למי שבניו זכרים - אוי לו למי שבניו נקבות! אי אפשר לעולם בלא בסס ובלא בורסי - אשרי מי שאומנותו בוסמי - אוי למי שאומנותו בורסי!

כתנאי: (בראשית כד) "וה' ברך את אברהם בכל" - גמאי "בכל"? **ארבי מאיר** אומר: שלא היתה לו בת <<**ארבי יהודה** אומר: שהיתה לו בת <<**אחרים** אומרים: בת היתה לו לאברהם, ו"בכל" שמה <<<**ר' אליעזר המודעי** אומר: איצטגנינות היתה בלבו של אברהם אבינו, שכל מלכי מזרח ומערב משכימין לפתחו <<<<**ארבי שמעון בן יוחי** אומר: אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שכל חולה הרואה אותו, מיד מתרפא. ובשעה שנפטר אברהם אבינו מן העולם, תלאה הקדוש ברוך הוא בגלגל חמה #אמר **אביי**: היינו דאמרי אינשי: "אידילי יומא אידילי קצירא"

דבר אחר: שלא מרד עשו בימיו

דבר אחר: שעשה ישמעאל תשובה בימיו

גשלא מרד עשו בימיו - מנלן? דכתיב: (בראשית כה) "ויבא עשו מן השדה והוא עיף" - ותנא: אותו היום נפטר אברהם אבינו, ועשה יעקב אבינו תבשיל של עדשים לנחם את יצחק אביו גומאי שנא של עדשים? אמרי במערבא משמיה **דרבה בר מרי**: מה עדשה זו, אין לה פה - אף אבל, אין לו פה. דבר אחר: מה עדשה זו, מגולגלת - אף אבילות, מגלגלת ומחזרת על באי העולם גמאי בינייהו? <איכא בינייהו לנחומי בביעי!

אמר **רבי יוחנן**: חמש עבירות עבר אותו רשע באותו היום: בא על נערה מאורסה, והרג את הנפש, וכפר בעיקר, וכפר בתחיית המתים, ושט את הבכורה - בא על נערה מאורסה - כתיב הכא: (בראשית כה) "ויבא עשו מן השדה", וכתיב התם: (דברים כב) "כי בשדה מצאה"; הרג את הנפש - כתיב הכא: "עיף", וכתיב התם:

מחברת בבא בתרא - א

יירמיהו ד) "אוי נא לי כי עיפה נפשי להורגים"; וכפר בעיקר -
כתיב הכא: (בראשית כה) "למה זה לי", וכתיב התם: (שמות טו)
"זה אלי ואנוהו"; וכפר בתחיית המתים - דכתיב: "הנה אנכי הולך
למות"; ושט את הבכורה - דכתיב: "ויבז עשו את הבכורה"
גושעשה ישמעאל תשובה בימיו - מנלן? ככי הא דרבינא ורב חמא
בר בוזי הוו יתבי קמיה דרבא, וקא מנמנס רבא. אמר ליה **רבינא**
לרב חמא בר בוזי: גודאי דאמריתו: כל מיתה שיש בה גויעה, זו
היא מיתתן של צדיקים? אמר ליה: אין! - {והא דור המבול!
אמר ליה: אנן גויעה ואסיפה קאמרין! {והא ישמעאל, דכתיב
ביה גויעה ואסיפה! - אדהכי, איתער בהו **רבא**. אמר להו: דרדקי!
הכי אמר **ר יוחנן**: ישמעאל עשה תשובה בחיי אביו, שנאמר:
(בראשית כה) "ויקברו אותו יצחק וישמעאל בניו" {ודילמא דרך
חכמתן קא חשיב להו?! אלא מעתה: (בראשית לה) "ויקברו אותו
עשו ויעקב בניו", מאי טעמא לא חשיב להו דרך חכמתן?! - אלא
מדאקדמיה אדבורי, אדבריה. ומדאדבריה, שמע מינה: תשובה
עבד בימיו!

תנו רבנן: שלשה הטעימן הקב"ה בעולם הזה (**יז,א**) מעין העולם
הבא, אלו הן: אברהם יצחק ויעקב - אברהם, דכתיב ביה:
(בראשית כד) "בכל"; יצחק, דכתיב ביה: (בראשית כז) "מכל";
יעקב, דכתיב ביה: (בראשית לג) "כל". שלשה לא שלט בהן יצר
הרע, אלו הן: אברהם יצחק ויעקב, דכתיב בהו: "בכל", "מכל",
"כל". ויש אומרים אף דוד, דכתיב: (תהילים קט) "ולבי חלל
בקרבי" %ואידך: צעריה הוא דקא מדכר

תנו רבנן: ששה לא שלט בהן מלאך המות, ואלו הן: אברהם יצחק
ויעקב משה אהרן ומרים - אברהם יצחק ויעקב, דכתיב בהו:
"בכל", "מכל", "כל"; משה אהרן ומרים, דכתיב בהו: (במדבר לג)
"על פי ה'" {והא מרים, לא כתיב בה "על פי ה'"?! אמר ר'

מחברת בבא בתרא - א

אלעזר: מרים נמי בנשיקה מתה, דאתיא "שם שם" ממשה. ומפני מה לא נאמר בה "על פי ה'"? שגנאי הדבר לומר!

תנו רבנן: שבעה לא שלט בהן רמה ותולעה, ואלו הן: אברהם יצחק ויעקב משה אהרן ומרים ובנימין בן יעקב - אברהם יצחק ויעקב, דכתיב בהו: "בכל", "מכל", "כל"; משה אהרן ומרים, דכתיב בהו: "על פי ה'"; בנימין בן יעקב, דכתיב: (דברים לג) "ולבנימין אמר ידיד ה' ישכון לבטח עליו". ויש אומרים: אף דוד, דכתיב: (תהילים טז) "אף בשרי ישכון לבטח" %ואידך: ההוא רחמי הוא דקא בעי

תנו רבנן: ארבעה מתו בעטיו של נחש, ואלו הן: בנימין בן יעקב, ועמרם אבי משה, וישי אבי דוד, וכלאב בן דוד. וכולהו גמרא, לבר מישי אבי דוד, דמפרש ביה קרא, דכתיב: (שמואל ב יז) "ואת עמשא שם אבשלום תחת יואב על הצבא. ועמשא בן איש ושמו יתרא הישראלי אשר בא אל אביגיל בת נחש אחות צרויה אם יואב" - וכי בת נחש היא?! והלא בת ישי היא! דכתיב: (דברי הימים א ב) "ואחיותיהם צרויה ואביגיל"! אלא בת מי שמת בעטיו של נחש!